

יהודה יזרעאלי - אל"מ (בדימוס) - מסלול השרות הצבאי. 10.3.2015

בן קיבוץ כפר-גלעדי, יליד שנת 1943. בוגר הבסמ"ת בשנת 1961, בית ספר מקצועי תיכוני של הטכניון, בחיפה, במגמת מסגרות מכנית.

אוג. 1961 - גיוס לצה"ל, - טירונות בני קיבוצים, ב"מחנה-80".

דצמ. 1962 - סיום קורס קצינים.

צוער בבה"ד-1,
ב"סידרה" בשטח,
עם חבר אקרעי ...

בבה"ד-1, בסירקין,
(ע"י פתח-תקווה)

ובבה"ד-20

צוער בבה"ד-20 (1962)
קורס קצינים חיילי,
ב"סידרת חילוץ בשטח"

ינואר 1963 - יחש"מ-651 בדרגת סג"מ. (פעם שנייה ביחש"מ, הראשונה היתה כחייל מסגר בין הטירונות לקורס בבה"ד 20)

הצבה לסדנא "בת-גלים" בחיפה, בתפקיד מפקד מחלקת נשק נשק, דהינו: מפקד על 3-מחלקות: נק"ל (כ-50 חיילים), נ"כ (כ-40 חיילים) ואופטיקה (כ-20 חיילים). בראש כל מחלקה עמד רס"ר מקצועי וותיק, דהינו 3-רס"רים אשר קיבלו בפעם הראשונה קצין צעיר, "ילד" (עם דרגות סג"מ) בן 19.5, לפקד עליהם.... זו היתה "חוויה" בפני עצמה והראשונה בשרשרת התפקידים שבאה בהמשך.

9/1963-5/1965--מפקדת פיקוד הצפון/חימוש (פעם ראשונה בפיקוד, בנצרת, יהיו בהמשך עוד פעמיים) בתפקיד ע.מחש"פ לנושאי נק"ל, נ"כ ואופטיקה, בדרגת סגן.

התקופה אופיינה אז, בעיקר בגבול הסורי, ב"קרב על המים" - על מקורות הירדן. לראשונה הוכנסו 3-טנקים סדירים לתל-אל-קאדי, מצפון לקיבוץ דן, בניגוד למותר לפי הסכמי שביתת הנשק ולכן צריך היה להסתירם מעיני משקיפי האו"ם, שסיירו בכבישים. ליוויתי את הטנקים אישית, בלילה, מעכו צפונה. ההערכה היתה שנגיע עוד בחשכה למקום המיועד, אך לא כך היה. בעליה הקשה מואדי-עמוד למירוץ, כ-500 מ', לא יכלו המובילים לעלות עם טנקים כה כבדים. לאחר התיעצות עם הפיקוד הוחלט שיירדו ויסעו על שרשרות עד קצה העלייה ואז יחזרו למובילים, אלא שהם הותירו עקבות ברורות באספלט. לכן, עוד באותו הלילה, הוקפצו למקום טירונים של גולני, ממחנה "סאן-גיין", ע"י עכו, לטשטש את סימני השרשרות שנותרו חרוצים בכביש. את קרית-שמונה עברנו סמוך לאור השחר. וכשהגענו לחצבאני, לפני קיבוץ הגושרים, שוב הסתבר שהמובילים לא יוכלו לעבור את הגשר עם הטנקים. שוב הוחלט להורידם ושיעברו את הנחל בנסיעה עצמית על השרשרות בתוך המים. כך קרה, שאור היום הפציע והטנקים נמצאים סמוך לכביש, סמוך לחצבאני. במהרה הובאו למקום אוהלים גדולים, אשר הוקמו על הטנקים וכיסו אותם. כשעברו משקיפי האו"ם לאחר מכן ושאלו מה זה האוהלים על שפת הנחל, הם נענו למיטב זכרוני, שצה"ל שוקל הקמת מחנה נופש לסופי שבוע במקום.... למחרת בלילה הובאו שלושת הטנקים, בפיקודו של המ"פ סגן לפידות, (לימים האלוף לפידות), לתל-אל-קאדי והוסו היטב בין העצים במקום. הם לקחו חלק ב"ימי הקרב" הרבים עם הסורים, שעבדו בהטיית נתיבי מקורות המים, ושוב לא אפשר היה להסתירם עוד. היו אז גם "ימי קרב" מתחת לישוב "כורזים", ובמורדות הגולן שמעל לישוב "תל קציר". הרמ"ט בפיקוד אז היה אל"מ ישראל טל ("טליק"), אשר ביחד עבדנו אז על הרכבת טלסקופים מיוחדים על תותחי הנ"מ ה-20 מ"מ ("היספנו סוויזה", למיטב זכרוני), שהפכו בכך לכלי ירי בכינון ישיר, כמו רובה צלפים, וירינו לתוך אשנבי הירי של הבונקרים הסוריים במרומי ההר, כאשר טליק הוא המפעיל אותם אישית, ביו השאר.

5/1965-7/1969 : - **לימודי הנדסת מכונות בטכניון**, בדרגת-סגן, מטעם צה"ל, 4-שנים, במסגרת יח. השתלמויות-19. באמצע תקופה זו, בין השנה השנייה לשלישית, פרצה מלחמת ששת הימים.

מאי-דצמ. 1967/ - מלחמת "ששת הימים"

באמצע הלימודים, חזרתי לשרות פעיל, באוגדת המילואים 36, במינוי חרום של ע.קחש"א 36, כסגנו של **רס"ן מאיר ניצן**, שהיה סטודנט אף הוא. האוגדה, שהיתה אז אוגדת מילואים, נכנסה למלחמה בגיזרת גינין וסיימה כידוע בכיבוש רמת הגולן. בשבועיים האחרונים לפני המלחמה, בתקופת הכוננות המפורסמת, ב"שיא המתח", היה תפקיד מפקדת האוגדה לעסוק בהונאה. היינו עולים ביום, בגלוי, בשיירות ארוכות לאצבע הגליל, ובלילה יורדים באורות כבויים, או לכוון עכו - ליער אחיהוד, ואו לכוון עפולה - לגבעת-המורה. אני מניח שהמודיעין הסורי "התרשם" מריבוי הכוחות היומי שצה"ל מרכז באצבע הגליל... ביום השני למלחמה, לאחר שהסתיים "קרב עמק דותן" המפורסם ביציאה הדרומית של גינין, נשלחנו קחש"ש האוגדה, רס"ן מאיר ניצן ואני עוזרו, הח"מ, לערוך סקר על מצב טנקי האויב ושל כוחותינו, שנותרו פזורים ואו פגועים בעמק. השטח טרם טוהר והיה חשש שהחיילים הירדנים, ציוותי הטנקים, שנטשו וברחו רגלית, עדיין הסתובבו בשטח, כך שהיינו דרוכים, עם נשק ביד, לכל התרחשות, ואכן, לפתע נראה עשן יוצא מאחד האגוזים של אחד מטנקי האויב. הסברה המיידית היתה שהצוות ניכנס לטנק, הניע וכעת הוא עשוי לכוון את תותחו לעבר הגיפ שלנו וההמשך ברור. המצב היה די מביך, השטח היה מישורי, לא היה מקום מסתור וגם היינו די קרובים לטנק, כך שלנסות להימלט מהטווח היה עשוי להותיר לו מספיק זמן לכינון ולירי. הבררה היחידה היתה "להסתער" על הטנק ואכן, מאיר ניצן שהיה הנהג בגי"פ, בלי להסס, החל להאיץ לכוון הטנק כשהוא צועק לעברי: "כשאני עוצר, שנינו מטפסים עליו מיד למעלה" ברור שבמעשה כזה היה הצוות בפנים מנוטרל וחסר כל יכולת לפגוע בנו כאשר לנו היתרון שאנחנו בחוץ, ושולטים על מדפי הטנק, אלא כשהגענו לטנק מצאנו שני חיילים ירדנים שהסתתרו בצל הטנק והדליקו מדורה מאחור, שאת העשן שלה דימינו לפלטת האגוז, ע"מ לחמם אוכל. נתנו להם לסיים את האוכל וגם מים לשתות, שלא היה להם, ולקחנו אותם למצבור השבויים בגינין וחזרנו להמשיך בסקר.

יוני-1969 - סיום הלימודים ו"המאבק" הראשון עם הקחש"ר... (יהיו בעתיד עוד כמה וכמה...).

בראיון אצל הקחש"ר - **תא"ל חיים דומי ז"ל**, נתבררתי כי עתה, בתור מהנדס, עומד מסלול תפקידי להשתנות, ע"י מעבר מהמגזר האירגוני בדרג השדה, למגזר הטכני במקחש"ר, ולכן תפקידי החדש, המיועד, יהיה כרמ"ד בענף חדש שהוקם אז בחייל, ענף הציווד ההנדסי (צ"ח). עד אז תיחזק חייל הנדסה בעצמו את הציווד היעודי שלו, עד שנפלה ההחלטה לשלב במסגרת חי"ח. ההצעה לא נראתה לי, "בלשון המעטה", וכך הסגן הוותיק (6-שנים) והמהנדס הצעיר, הודיע לתא"ל הקחש"ר, שההצעה שלו אינה מקובלת ושכל תפקיד בדרג השדה כן מקובל, ובכל פיקוד שהוא, ולא דווקא בצפון, אבל בשום פנים ואופן לא טכני במקחש"ר! הקחש"ר נותר המום וה"קצינון" המתין בבית כשבועיים לתשובת הקחש"ר, ואז קרה דבר: בגיזרה המרכזית, בתעלת סואץ, בסיני, על גדות האגם "המר הגדול", במסגרת "יום קרב", נהרגו מס. חילי צה"ל בהפגזת המצרים וכך פרצה **"מלחמת ההתשה"**. בין השאר, צריך היה להקים חטיבה חדשה לגיזרה הצפונית בתעלה, ולמנות לה ק.חימוש. כך הוקמה מפקדת החטמ"ר 275 ב"בלוזה" ואת תפקיד הקחש"ש הציע לי הקחש"ר, בשיחת טלפון אישית, לביתי, בקרית מוצקין. כבר למחרת הוענקו לי, ע"י הקחש"ר, דרגות סרן (אשר הורדו מכתפיו של סרן אחר - מיקי גולדמן, שהיה די בהלם...), כי לא היו דרגות זמינות אחרות להענקת הדרגה... וכבר למחרת מצאתי את עצמי בחולות בלוזה בצפון סיני, על גדות הביצות הצפוניות של סיני. זה היה **יוני-1969**. כך "ניפרץ הסכר", ובפעם הראשונה (למיטב ידיעתי וזכרוני) נוצר תקדים שמהנדס צעיר, שזה עתה סיים את לימודיו בטכניון ע"ח צה"ל, חוזר אחרי הלימודים לדרג השדה, במקום "לפרוע את חובו" הטכני לחי"ח, במקחש"ר. אחרי התקדים הזה באו, כידוע, רבים נוספים, וזה הפך להיות מסלול רגיל והתברר שאפילו טוב.

יוני 69 - אוג. 70, קח"ש חטמ"ר 275 ב"בלוזה" (בדרגת סרן)

המעבר היה "חד", מצאתי את עצמי בתחילתה של "מלחמת ההתשה", בחטיבה שבהקמה, ללא כ"א לסיוע, וללא אמצעים, אך עם המון דרישות ולחצים ממפקדת החטיבה והכוחות שהוצבו לחזית הזו ושהיו בתחלופה כל 3-חודשים.

אחרי כחודש, כשהבנתי שכך אי אפשר להמשיך, והריחוק הפיזי ממקורות החייל מחד, והקושי הרב אפילו בשיחות טלפון מאידך, הביאו אותי לרעיון של "משלוח מברק". היו אז "טופסי מברק", שהיית ממלא את המכותבים והתוכן, ובעזרת חי"ק הם היו מגיעים ליעדם בתוך כ-24 שעות. נזכרתי בידידי הטוב, החבר ללימודיו בטכניון, שזה עתה נסתיימו, רס"ן מאיר ניצן שהתמנה בדרגת סא"ל לרע"נ שדה במקחש"ר. הכנת לו מברק אישי, בהול, לרע"נ שדה בנוסח: **"רע"נ שדה, הגיע הזמן שתנד לשדה האמיתי ותראה מה קורה שם"**

וכדי לתת לו משנה תוקף, הוספתי מכותבים לידיעה, מצמרת מטכ"ל/אג"א, מקחש"ר ושל"ר, אך ל"קישוט" בלבד. בפועל נישלח המברק רק לרע"נ שדה... שלא ידע כמובן שלכל השאר המברק לא הועבר. האפקט היה מידי. רע"נ שדה, לזכותו ייאמר, הגיע אלי (בטיסה שאירגנתי לו) בתוך יומיים ונשאר "בלבות" איתי בבלוזה לפחות יומיים, למיטב זכרוני, וההמשך היה גם מידי. בתוך כשבוע קיבלתי קצין צעיר ומעולה, להיות לי כסגן ועוזר, **אשר שוחט**, ואחריו, לאט לאט הגיעו עוד 2-קצינים עוזרים.

מאידך הוקמה פלוגת סדנא של יחש"מ רפידים על יד בלוזה, בפיקודו של **סרן יאסו**, וכן הוקמנו פלגת סדנא חטיבתית, בדרג-א', שנקראה אז "מרכז טיפולים" בפיקודו של קצין בשם **רוני**. השרות בבלוזה נמשך כשנה, עד הפסקת האש בספט. 1970. התקופה היתה קשה ועמוסה. המלחמה נמשכה 24 שעות ביממה, ללא הפסקה והיא אכן היתה "מתישה" כשמה. ואת האמת יש לומר, לולא ה"צוות המלווה", שהוזכר לעיל, הקצינים **אשר**, **רוני ויאסו**, איני יודע איך היינו עוברים את השנה הזו, על כל קשייה, שכללו הפצצות של חיל האוויר המצרי, מארבים ומטעני צד אדירים של המצרים לאורך התעלה והפגזות ארטילריה כבדות וממשוכות כמובן. היתה גם פעילות נגדית ענפה של צה"ל, לרבות פעם אחת של חצית התעלה ע"י כוחותינו מערבה, ופשיטה של כוחות צה"ל לעומק השטח המצרי. היציאות הביתה, שנקראו "**יציאות לארץ**", היו פעם בחודש עד חודשיים, שיחות הטלפון הביתה היו דרך המרכזיות הצבאיות, דאז, "מצ"א", בטלפון שדה עם "מנואלה"... ונדרשה שעה ויותר, בערב, להצליח ליצור קשר, מ-מצ"א ל-מצ"א, דרך כל הפיקודים, עד שבסופו התחברה השיחה ובקושי היתה שמיעה, עד שהיא היתה מתנתקת.... (יש מערכון של יוסי בנאי, שנכתב אז על התופעה הזו) והיתה גם פעילות "שיגריתית" בצד הלחימה. החייל בכלל, לרבות הקחש"ר אישית, עסק בפיתוח אמצעי תנועה אופייניים למקום, כגון רחפת לנוע על הביצות בצפון סיני ורכב קל שהוצמד לו מנוע של מטוס קל, עם מדחף חיצוני שהיה אמור ל"הטיס" את הרכב על חולות הדיונות, עד שיום אחד הוא נכנס לתוך דיונה והתרסק...

במקביל, עסק **פרופ' דן זסלבסקי** מהטכניון בפיתוח "**כבישי הפלסטיק**", על הביצות. קיבלתי מינוי להיות ק.הקישור של האוגדה והחטיבה לנושא הזה, ולסייע לו ככל האפשר. כבישי הפלסטיק, כזכור, "שרתו היטב" כעבור 4-שנים את הצבא המצרי, בפלישתו לסיני, במלחמת יוה"כ, בתנועתו מזרחה מהתעלה.....

בתמונה:

כבישי הפלסטיק על ביצות בלוזה, בבניה.

8/1970-7/1972: במקחש"ר, רמ"ד אמצעי נשק מיוחדים, בענף אמצעים מיוחדים (בדרגת סרן)

הפעם היה מעבר הפוך, מדרג השדה לדרג הטכני, למקחש"ר, שוב לתפקיד שזה עתה נוצר, בענף חדש שהוקם במטרה לפתח אמצעי נשק ותצפית מיוחדים, לכוחות משימות מיוחדים, בעיקר לסיירות "אגוז", "חרוב", "שקד" וכד'. תפקיד מגוון מאד, מעניין מאד, עם שהייות ארוכות בתחום הסיירות, השתתפות במארבים וכו' וכו', לרבות פיתוח אמצעים לספינות חיל-הים בהפלגות הבט"ש שלהן מול חופי עזה וסיני- בדרום, ומול חופי לבנון- בצפון.

זכור לי לילה אחד, בו ערכנו נסוי לסייע בידי הלוחמים במארבים, בלילות חשוכים ומעוננים, ללא ירח וללא כוכבים, ברמת הגולן, כך שמכשירי הראיית לילה של אז ה-S.L.S התקשו לראות דבר. הצבנו מס. זרקורי חת"מ ניגרים בעלי עוצמה אדירה, בעורף הרמה והארנו בעזרתם, ממרחק גדול מאד, את העננים שמעל קו הגבול בצפון מזרח הרמה.

התוצאה היתה כפולה. העננים המוארים "החזירו אור" כה רב, עד שכמעט אפשר היה לראות בלילה החשוך גם ללא המכשירים המיוחדים, אך התופעה המשונה הזו של הארת עננים, שלא היתה "ברורה לסורים" גרמה להם לעצבנות ומתיחות רבה בצד הסורי.

8/1972-5/1974: מ"פ-704,

מפקד סדנת הרק"מ בכורדני, של יחש"מ 651. (בדרגות סרן/רס"ן)

לאחר 7-שנות "גלות", "חזרה הביתה", חזרה לדרג השדה ולפיקוד צפון, לסדנא-כורדני (704), שטיפלה בטנקים, בזחל"מים ובמשאיות ובתותחים מתניידים של פקוד צפון-סדיר וחרום.

שרתו אז בסדנא (700-800) חיילים וקראו לזה "פלוגה". הוותיקים נהגו לומר אז: "קוראים לזה פלוגה, יש לזה סדר גודל של גדוד ומנהל את זה צוות של מחלקה".

בתקופה זו, בתפקיד הזה, התרחשו מס. "ארועים", כדלהלן:

ספט. 1972:- מס. ימים לפני יוה"כ-1972, (ושנה לפני מלחמת יוה"כ-1973), התקיים בפיקוד הצפון מבצע שניקרא **"קלחת-3"** ואשר בד"כ אינו זכור כיום. כוחות צה"ל נכנסו לדרום הלבנון לטיהור שטחים. המטרה היתה ליום/יומיים בלבד, מבצע מצומצם קצר- והחוצה!! אלא שאז "קרט" המזק"ום של טנק הגישור, מג"ח, שהובא לפיקוד צפון מהמרכז, עם המזק"ום גומי, של המג"חים, שלא "הורגל" לסלעי הגליל ולבנון. הטנק עמד "תקוע" בעומק הלבנון וכל המערך המתין. החילוץ הוטל על חוליה קידמית של סדנא 704 בפיקודי, שמוקמה אז בישוב "רמות נפתלי" וראתה עד אז טנקי מג"ח רק בתמונות..... לא היה לנו כל ידע ולא היו כמובן חלקים וכו' וכו'.

עקב חומרת המצב מחד והדחיפות מאידך, ועומק הטנק בתוך לבנון, הוחלט להעמיד לרשותנו מסוק מיוחד. **כך הוכנס כח חילוץ חימושי בהיטס, בפעם הראשונה, למיטב ידיעתי, בתולדות צה"ל, לתוך שטח אויב בעת מלחמה.** בראש הכח המוטס עמד מנהל מחלקת הטנקים בסדנא - **רס"ר שמשון אנדז'קו** שעל שמו קרויה היום **"סדנא שמשון"** בצומת גולני - מקום מושבו של יחש"מ 651. (על השתלשלות השם יסופר בהמשך, "ב-1974") אחרי יום / יומים קרו שני דברים:

א. בטנק אולתר תיקון שאיפשר לו לנוע בכוחות עצמו, עם הגשר, לאט לאט חזרה לארץ.

ב. הגיע יום כיפור... "במלוא כובדו וכבודו..." ואכן, בעיצומו של יום כיפור (1972), **שנה לפני המלחמה "ההיא"**, נעו כוחות צה"ל, חזרה הביתה, מצפון הגליל לכוון דרום, על הכבישים. זכור לי היטב כיצד זכינו בתנועתנו על כביש עין זיתים, מול הישוב "עלמה", למטח אבנים מצד נערי הישוב. לחיילים שביקשו רשות להשיב "באש" מעל לראשים, הותר להשתמש ב"נשק של דוד המלך" - קרי: ב"חלוקי אבן", אך לא בנשק חם. וכך, מלבנון יצאנו ללא פגע, אך מול הישוב עלמה כמעט שנפגענו ב"קרב האבנים", שניהלו נערי הכפר מול חיילי היחש"מ... שעמדו בכך באומץ רב!!!

אוק. 1973:- במלחמת יוה"כ. (כבר בדרגת רס"ן)

בתוך יומיים קלטה סדנא 704 כ-1500 אנשי מילואים בעלי מקצועות בטנקים וברכב כבד, וכ-300 רכבי יר"מ, הכל להקמת חוליות טכניות.

בימים הראשונים, התמלאו כבישי הצפון בכלי רק"מ שנעו "על השרשרות" ממפרץ חיפה ומעמק זרעאל לכוון רמת הגולן (המובילים שרתו אז את פיקוד הדרום בעיקר). מאות טנקים מסוגי שרמן, שוט בנזין, שוט דיזל ותומ"תים נעו "על בודדת" בכל דרך, כביש וציר אפשריים, לכוון רמה"ג ו"נתקעו" בהמוניהם. יחד איתם היו גם מאות רכבים, משאיות, טנדרים וכד' פזורים אף הם. לצורך כך הרכבנו כ-150! חוליות טכניות שנעו על הכבישים יום ולילה לחילוץ ה"תקועים". בהמשך, התחילו להגיע כוחות המילואים לרמת הגולן, בתפוזות, והחוליות הפכו להיות שלוחות קידמיות של הדרג-ב' האחורי, ובחלקן אף סופחו עם הזמן לכוחות הלוחמים וחלקם היו גם בין הנפגעים שלא שבו. על חלקו של החימוש ברמת הגולן, במלחמת יוה"כ סופר ודובר רבות. החימוש לא ליווה את הכוחות צמוד מאחור, אלא נע איתן במקביל, בכל עת ובכל מקום. שם הומחשה היטב האימרה: **"בלי החימוש דבר לא ימוש"**. סדיר ומילואים, יחש"מ סדיר -651, (703 טרם נולד) וגש"חים מילואים, עבדו בשיתוף פעולה מלא, ביום ובלילה, גם תחת אש, בהשבת רק"מ פגוע לכשירות והשבתו לקרבות.

בעת פרוץ המלחמה היו ברמה שתי סדנאות:

א. **סדנת הרכב ב"צנובר"**, הוותיקה יותר, שנולדה מס. שנים לפני כן ע"י העיר קונטרה ונקראה אז על שמה.

ב. **סדנת הטנקים, במחנה נפת,** אשר היתה סדח"ט-188, עד כחודשיים לפני המלחמה, עת הועברה ליחש"מ 651 וסופחה לסדנת הרק"מ 704, שהיתה אז בפיקודי, כשלוחה קידמית ברמה"ג.

שתי הסדנאות ננטשו, כמו כל מחנות הרמה באותה השבת בה פרצה המלחמה, ו"שיפרו לאחור", למרגלות הרמה, בעיקר בין הירדן לראש-פינה וסביבתה.

עם התעשתות כוחותינו חזרו הסדנאות למקומן וגם מפקדת יחש"מ 651 הסדירה, דילגה ממחנה בת-גלים למחנה צנובר ברמה"ג. המפקד הסדיר של היחש"מ הסדיר, סא"ל שאול סלמון, עבר בראשית המלחמה,

במסגרת מינוי החרום שהיה לו אז (אכן היה אז דבר מוזר כזה, של מינוי חרום למפקד יחש"מ סדיר)

להיות מג"ד גש"ח של אוגדת "פילון". כך נותר היחש"מ בפרוץ המלחמה "ללא מפקד". מפקד היחש"מ

הקודם, **סא"ל חלפון** התמנה בינתיים למחש"פ והחליף את **גדי בתר** שיצא ללימודים. הבררה היתה למנות את המחש"פ הקודם, **סא"ל גדי בתר**, להיות מפקד יחש"מ, ת"פ המחש"פ, **סא"ל שייקה חלפון**, שרק מס.

חודשים לפני לכן היה הוא מפקד היחש"מ, ת"פ, המחש"פ גדי בתר.....

אני אישית, מצאתי את עצמי מפוצל בין סדנא סדירה בכורדני ובין חיילים שלי ברמה"ג, בסנאות ובגש"חים ומהר מאד נוצרה השיגרה בה אני "מבלה" את הימים ברמה"ג ואת

הלילות בעורף. הייתי מסתובב בין היחידות בחזית, רושם לעצמי בקשות, דרישות וצרכים הן בתחום המקצועי והן בתחום האישי.

בתמונה: באחד הערבים, מפגש ב"מובלעת" הסורית,

עם רס"ן איסי (מג"ד גש"ח מיל - למיטב זכרוני)

וסא"ל שאול סלומון - מג"ד 651 בסדיר ומג"ד גש"ח מיל.

במינוי חרום. כולם עייפים, שאול-יושב במרכז-נוטה

להירדם.... " (אני יושב בצד ימין).

בערבים הייתי יורד לכורדני (אלו היו שעות השינה שלי, בנסיעות, כשהנהג נוהג) ובמשך כל הלילה מכין את יום המחר, לאור הבקשות שהבאתי איתי. חלפיים שיכולתי - לקחתי עימי בטנדר שלי. במקביל יצאו איתי בבקרים, ליעדיהן, משאיות שהועמסו בלילה, לפי הרשימות שהכנתי יום קודם. בלילות גם הייתי נוסע אישית לבתי החיילים, סדיר ומילואים ומביא להם מהבית דברים אותם ביקשו יום קודם. הייתי שולח לבתי החיילים גם קצינים ונגדים במקביל, כי לא יכול הייתי להספיק הכל אישית. דברים שחסרו בסדנא, הייתי שולח להביא ממחסני צהל, כך שימתינו לי למחרת. כך נוצר מצב, בו אני מסתובב ביום ברמה"ג, ובכל מקום ממתנינים לי, ומספק את הצרכים כבר למחרת ואו עוד באותו היום. השיגרה המתישה הזו נמשכה קרוב ל-3 חודשים ואפשרה לאנשים לשמור על המורל האישי, והחשוב מכל, להשיב ציוד פגוע לחזית (לרבות ב"מובלעת" הזכורה ל....). בהקדם. החשוב מכל היה הקשר האישי שנוצר בין החיילים לביתם. למשל, חייל שאיבד ואו שבר את משקפי הראייה שלו (היו כאלו לא פעם) הייתי מעיר בלילה את בעל חנות המשקפיים, שעמד בכל מטלה ותיקן והשלים, ולעולם לא לקח תשלום. הוא טען שזו תרומתו למלחמה. (צבי רוזנברג ז"ל, מקרית מוצקין, איש מילואים לשעבר של היחש"מ).

5/1974-8/1976 - במפקדת פיקוד הצפון/חימוש - עדיין בנצרת, בפעם שנייה, בדרגת רס"ן,

המחש"פ היה אל"מ משה שגב (פיין) והתפקיד שלי היה "משולש": **סגן מחש"פ + ק.רק"מ פיקודי + ק.אח"י פיקודי**. אח"י=אחסנה יבשה, עסקנו אז בקליטת הנושא בפיקוד והקמת המערך בימ"חים, וזאת כאחד הלקחים של צה"ל ממלחמת יוה"כ. המטרות היו שתיים, לשמור את הטנקים כשהם מצוידים ככל האפשר ע"מ לקצר את משך היציאה לחזית בבא היום מחד, ולייעל ולשפר את מערך האחזקה מאידך. לימים פוצל תפקידי לעוד שני קצינים נוספים, קצין רק"ם - **סרן אנוליק זאב**, וקצין אח"י - קלטנו קצין מבוגר ממערך המילואים, פנסינור של אגד, **רס"ן מוטקה לבב**. אני, נותרתי סגן מחש"פ בלבד. זו היתה תקופה קשה של החזרת המערך הלוחם, הפגוע מהמלחמה, לכשירות ולמערך חירום לקראת המלחמה הבאה.

בשנת 1974 קרתה בסדנא 704, במחנה כורדני תאונת עבודה שהותירה חותמה עד היום. **רס"ר שמשון אנדז'קו**, מנהל מחלקת הטנקים, שהיה גר בעיר נשר, רכש שנה לפני כן דירה חדשה בטבעון. בקיץ 1974 הגיע הזמן לעבור. שמשון קיבל ממפקד הסדנא, **רס"ן צוק עזרא**, חופשה של שבוע ויצא בהתאם. בשבוע זה הוכרזה כוננות בפיקוד, דבר שהיה קורה אז מידי פעם והסדנא שהיתה "מלאה" טנקים סדירים מרמה"ג, בטיפולי-ג' בעיקר, קיבלה הוראה להכין את כל הטנקים **ליציאה מיידידת** חזרה לרמה"ג. בהתיעצות בין רס"ן צוק, ואנוכי, כסגן מחש"פ, הוחלט שלא להחזיר את שמשון מהחופשה ע"מ לאפשר לו לסיים את העברת הדירה בנחת, אלא שהוא, שמשון, "שמע" על הכוננות, וכדרכו לא חיכה להוראה מיוחדת, הוא הכיר את ה"שיגרה" במקרים כאלו ולכן הזדרז, ביזמתו, לחזור לסדנא, שההמולה בה היתה בעיצומה. הוא אפילו התרגז למה לא קראו לו לחזור בזמן. הוא היה עדיין לבוש אזרחית, אך בהיותו מנהל/מפקד מחלקת הטנקים נטל את יוזמת הניהול לידי. בסדנא היו טנקים רבים (כ-30) ואנשי מילואים רבים, וכולם עבדו על הכל בצפיפות ובלחץ וברצף. בשלב מסויים הוא החליט "לעשות סדר" ובין השאר כיוון טנק אחד בנסיעה אל מחוץ לסככה. בטנק נהג מכונאי במילואים שריכז את כל מבטו רק בשמשון שהלך לפניו, עם גבו לאחור, כשהוא מסמן לנהג כיצד לנהוג. שמשון לא הסתכל לאחור וגם נהג הטנק לא הבחין בטנק נוסף, אחר, שעמד מאחורי שמשון, עד שמשון "נתקל" עם גבו באותו הטנק שאילץ אותו לעצור. המרחק בינו ובין הטנק שאותו כיוון היה קצר מאד עקב הדוחק הרב, ונהג הטנק לא הספיק לעצור ופגע עם חרטומו בשמשון שנמחץ בין שני הטנקים. המהומה היתה גדולה, הוא היה עדיין חי ובהכרה. ע"מ לחסוך זמן הוא הושכב על מזרון, שהונח על משאית D-400, שהיתה אז נפוצה, ופונה בנסיעה מהירה לכיוון ביי"ח רמב"ם בחיפה. תוך כדי נסיעה הוא נפח את נשמתו באמצע הדרך, כשהוא ממלמל כל הזמן: "מה יהיה עם שרה (אשתו), כיצד תוכל היא להעביר לבד את הדירה לטבעון." הוא לא זכה להגיע לדירתו החדשה, אך כל הסדנא התנדבה לעזור לשרה וכן נשמר עימה קשר הדוק עוד שנים רבות.

רס"ר שמשון אנדז'קו

מס. חודשים לאחר מכן החלה סדנאת הרק"מ 704 לעבור, כ"חלוצה", ממחנה כורדני למחנה החדש ב"צומת גולני", שסופו של הליך זה, היה, שכל יחש"מ 651 עבר ל"צומת גולני". החיילים ביוזמתם, החלו לקרוא למקום: **"מחנה- שמשון"**, לא היתה שום החלטה רשמית בענין הזה, נהפוך הוא, במהרה נקראתי, כסגן מחש"פ, אל הקש"ל בפיקוד, (אל"מ "פינייה" להב) שהודיע לי שהשם הזה, המאוותר, שהונהג, אסור לשימוש בהתאם לפקודות הצבא!! ואף חייב אותי להוציא על כך הוראה מפורשת בכתב וכך אכן עשיתי. מס. חודשים לאחר מכן זומנתי אליו שוב, לברור מדוע עדיין משתמשים בשם הזה. השבתי לו שעם הזמן, מאות ואולי אלפי חיילים, נוהגים כך לפי רצונם החופשי ולא נשמעים לפקודה!! אמרתי לו גם: **"לא יעזור לך דבר, או לצבא, המציאות חזקה מכולם. תתחילו להתרגל לעובדה ולשם החדש..."**

ניפרדנו בכעס. השם כידוע קיים עד היום, למרות שאינני יודע אם אי פעם הוא קיבל את הרישמיות הדרושה לכך....

זכור לי עוד אירוע מיוחד, יוצא דופן מהתקופה ההיא. יום אחד, כסגן מחש"פ, הוזעקתי ע"י הרמ"ט בפקוד **(תא"ל ינקלה שטרן)** דחוף **לגשר אריק**, בעמק ה"בטחה", גשר ביילי ארוך, מעל הירדן, מצפון לכנרת וקרוב מאד לשפך הירדן לכנרת. ההודעה היתה **שהגשר התמוטט עם מוביל טנקים עמוס טנק עליו** והוא נותר על צידו,

תלוי על בלימה מעל המים ויש לפעול מיד לחילוץ הטנק ע"מ לאפשר את פתיחת/בניית הגשר מחדש. התמונה היתה נוראית. הדרך היחידה האפשרית לחילוץ הטנק בשיטה ה"מקובלת" היתה למוטט את הגשר סופית, להפיל את הטנק עם המוביל למים, ולמשות אותם אח"כ מתוך המים הזורמים ליבשה במשיכה על צידם, גבם או גחונם. את הגשר צריך היה בכל מקרה לפרק לחלוטין ולבנותו מחדש. הנהר היה רחב מאד במקום. קרוב ל-40 מטר והמים היו בהחלט עמוקים, אך הנטייה היתה לנסות ולמנוע את הפלת הציוד למים.

השנה היתה 1975. בשנה ההיא הובא לארץ מנוף מיוחד בעל כושר הרמה שנחשב אז ל"אדיר ולמיוחד". שתי מטלות מיוחדות הוטלו עליו, האחת **בת"א**, לתלות את המעלית בצד של "מגדל שלום", בעזרת זרועו הארוכה, עשרות מטרים, מעל כל הבתים, וה**משנייה השנייה היתה, בעיר טבריה**, לפרק את המנוף שצמח תוך כדי בניית "מלון פלאזה", ובמרכזו, לגובה רב. שם, בטבריה, הוזמנתי כחודש קודם לכן לחזות במופע המרהיב. כעת, בעומדי מול הטנק התלוי מעל הירדן נזכרתי במנוף שהיה כמובן הגדול ביותר בארץ אז. בעליו ("לוריא") הוזעק למקום ולאחר שבחן היטב את תוואי השטח והמצב בכללותו, וקיבל נתונים על משקל הטנק, שהיה קשור למוביל והיה "נעוץ" בתוך דופן ה"גשר ביילי", סיכם שאם תינתן לו האפשרות לקדם את המנוף עד כדי (3-5) מטר מהטנק, הוא ינסה להרימו כלפי מעלה, להסתובב, ולהנחיתו על גדת הנהר הקרובה, הכל תלוי במרחק המנוף ממנה.

יצויין שהמוביל עם הטנק היו במרכז הגשר שאורכו היה קרוב ל-40 מטר,

כלומר על המנוף היה להתקרב בתוך מי הנהר, דבר שכמובן חייב אותי להזעיק את סגן המהנ"פ, דאז, **רס"ן צמח** וביחד סיכמנו שהנדסה, בעזרת כלי צמ"ח כבדים יבנו "בליטה-שולחן" בתוך המים, מהגדה לכוון מרכז הגשר, ע"י שפיכת אדמה וסלעים, כך שיציבות המבנה תאפשר למנוף עם הטנק המורם לעמוד עליו ביציבות (המשקל הכללי במקרה כזה היה להערכתי (100-80) טון. לאחר קבלת האישור, ניבנה ה"שולחן", במשך 4-יממות של עבודה רצופה במשמרות, ללא הפסקה, ברוחב של כ-12 מטר ולעומק של כ-15 מטר ויותר. (לימים שימש המקום, לאחר מכן, את הדייגים...)

בינתיים ניסינו לנתק את קשירת הטנק מעגלת המוביל, ע"מ להקל על המנוף שלא יצטרך להרים את הטנק עם המוביל, דבר שיכולתו היתה מוטלת בספק. הגישה היתה מאד קשה ומסוכנת. צריך היה להעזר בחיתוך להבה ("אוטוגן") כשהגישה היתה בקשירה ובתלייה מתחת לדופן הגשר שהיה נטוי על צידו ונגע במים. היה צריך גם לחתוך קורות בגשר ש"תפסו" את הטנק, דבר שיכול היה לערער את כל היציבות ולגרום

להתמוטטות. במילים אחרות הפעולה היתה כרוכה בסכנת חיים אמיתית והתבצעה לכן ע"י אנשי חיי"ח וחה"נ

בהתנדבות בלבד ובהצלחה. בבא היום התקרב המנוף ככל האפשר, ניקשר לטנק ב-4 כבלים שווים באורכם, אך היות שהטנק היה נטוי על צידו באלכסון (לא אופקי מאוזן) ברור שבתחילה נמתחו רק שני הכבלים שההרמה בצידם היתה אמורה לאזן, עד שיתפסו גם יתר 2- הכבלים ואז יהיה הטנק תלוי "נורמלי" על 4-הכבלים. בתחילה התנהל הכל כשורה, לאט לאט ובטוח, אך כשהטנק כבר היה כולו באויר והמנוף היה בציוד לעבר הגדה, נישמעה לפתע כמו שריקה חדה ואחד הכבלים ניקרע. היה זה אחד משני הכבלים שנשאו

בעול הראשוניים בתחילה, כשבאחד ניקרעו, כנראה עקב המגע עם דופן הגשר, מס. גידים והתחיל תהליך "שרשרת" של קריעת גידים באותו הכבל, עד שהוא ניקרע כולו ממש לפני הסוף. הנשימה נעצרה, המנוף נטה על צידו, עם הנטייה הפתאומית של הטנק שנתר תלוי על 3-כבלים בלבד, אך מפעיל המנוף ששמר על קור רוח ולא התבלבל, הציל את המצב. הוא פשוט ביצע פעולה מקבילה "אינסטינקטיבית" של האצת הסיבוב/הצידוד, תוך שהוא מתחיל בשחרור הכבל הראשי להורדת הטנק, לצימצום הגובה. כל זה נמשך שברירי שניות והתוצאה היתה שהטנק נחת על הקרקע המוצקה, כשהמנוף קשור אליו בהטייה ותוך כדי המשך שיחרור הכבל הוא התיישר והפעולה הסתיימה. לאחר מכן הורם וחולץ גם המוביל ולבסוף, פוצץ הגשר על-ידי חה"נ.

בבדיקת המקרה הסתבר שהגורם לתאונה היתה החלטת מע"צ לצפות את הגשר באספלט, כדי שהנסיעה עליו תהיה "חלקה יותר ושקטה". הנסיעה על הקרשים היתה איטית רועשת ומלווה בקפיצות וברעידות. ציפוי של (10-15) ס"מ אספלט, על גשר ברוחב 4 מ' ואורך כ-40 מ' פרושה תוספת של כ-50 טון, אומנם במפוזר ולא במרוכז, אך עם טנק של כ-50 טון ומוביל עם עגלה של עוד כ-20 טון, הוכרע הגשר סופית ו"נפל שדוד".

לאחר פינוי ההריסות ושיפוץ היסודות ניבנה תחילה גשר ביילי חדש, והפעם כבר ללא ציפוי אספלט, אלא נותר על קרשיו, רעשיו ורעידותיו, עד שניבנה בעתיד גשר הבטון הקבוע עד היום, גם בגשר אריק וגם בגשר בנות יעקב, אחיו הצפוני.

כעבור שנתיים נקראתי לאלוף הפיקוד "רפול" ז"ל, שהיינו מיוודים, שהודיעני על הצבתי לתפקיד הבא.

8/1976-9/1978 -- מפקד יחש"מ 703, (בדרגת סא"ל).

יחש"מ 703 היה היחש"מ הקידמי של הפיקוד, שהוקם כשנתיים קודם לכן, כלקח של מלחמת יוה"כ והוא ניקרא אז גם "יחש"מ גולן", שנתן שרות גם לכוחות צה"ל בגבול הלבנון שבאצבע הגליל. היו אז ליחש"מ 703 6-סדנאות: 4-ברמה"ג, 1-בבית-הילל ו-1 בקרית-שמונה.

ה"גדר הטובה", אד"ל וצד"ל

בתקופה ההיא נפתחה ה"גדר הטובה" במטולה, לכוון לבנון. הוקם הצד"ל (צבא דרום לבנון) ב"אד"ל" (באזור דרום הלבנון) והודק הקשר עם הלבנונים. בתחילה קלטנו, בסתר ובסודיות, כמה עשרות לבנונים לתוך סדנא בית הילל ובה הם עברו קורסים מקצועיים על הרק"מ, הרכבים, הנשק וכד'. בהמשך, עזרנו להם להקים מערך חימוש טכני הן

בדרג-א' והן בדרג-ב' ע"י הקמת סדנא במבצר ב"מרגי-עיון", ולתחזק ע"י כך באופן עצמאי את כלי הרק"מ והנשק שהם קיבלו מצה"ל.

כניסת כוחותינו נעשתה בהתחלה בסתר, בלילות, ומי שהיה "ניתקע" לשעות היום, ולא הספיק לצאת בחשכה, צריך היה להחביא את עצמו והרכבים באור היום, או במקומות מסתור, או תחת כיסוי ע"י הקמת אוהלים על הצידוד.

במשך הזמן התאפשרה גם הכניסה לאור היום והסיוע נהיה גלוי.

"סדנאות המתנדבים" - במחנה פילון.

דבר נוסף, חריג מאד, מחד, ואופיני לתקופה ההיא בכלל ולרמטכ"ל רפול בפרט, מאידך, היתה מה שנקרא אז: "סדנאות המתנדבים" שהוקמה במחנה פילון, ע"י ראש פינה. רפול, כדרכו, היה מעורב בדברים רבים ומגוונים. בין השאר הדאיגו אותו מצב הימ"חים וכשירות הכלים הסדירים, כלקח ממלחמת יוה"כ, וגם משאב הכ"א הטכני שעמד לרשות חי"ת. כדרכו, הוא האמין ביכולתם וכושרם של ה"וותיקים" בישובים הוותיקים, רבים היו ידידיו, גם ובעיקר בתחום המקצועי. הוא טען שבעלי מקצוע מעולים, שעדיין בכוחם, יוצאים

לפנסיה ו"מתבזבזים" בביתם, בעוד שהם יכולים לתרום רבות למדינה. על בסיס רעיון זה אותרו האנשים בעלי הפוטנציאל, אותרה סככה במחנה פילון, ועל יחש"מ 703, קרי על הח"מ, שהייתי גם מיוודד אישית עם רפול, הוטלה המשימה להקים את הגוף הנדון. הסדנא הזו עבדה אז מס. שנים. עבדו בה כ- (20-30) חברי קיבוצים ומושבים ותיקים מהאזור, בתחילה ברשות אורי - מקבוץ חולתא ואחריו ברשות יודקה רבינוביץ מכפר גלעדי וכן הלאה. רפול אישית הירבה לבקר במקום, במדים ובאזרחית, והמקום "שקק חיים". תרומתו היתה מגוונת, ובמשימות מיוחדות, בהתאם.

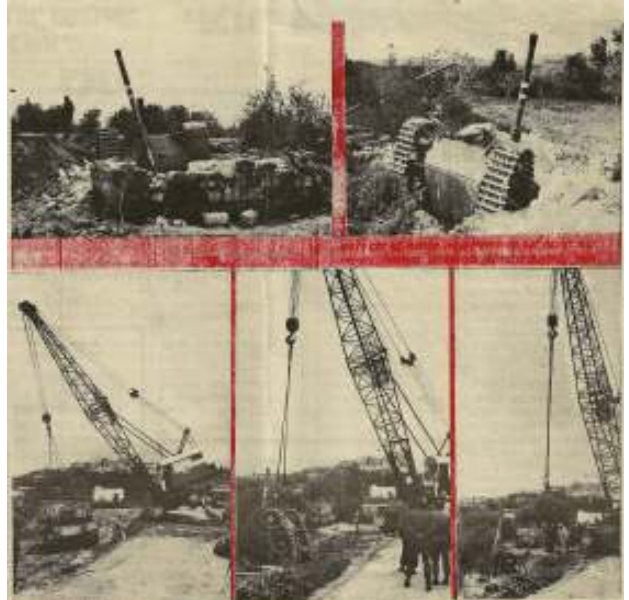
מרץ-אפריל 1978 - "מבצע ליטני", שהתקיים בדרום הלבנון.

הדרום כולו, עד כמעט מבואות העיר צור, נכבש ע"י צה"ל לתקופה של כחודשיים. יחש"מ 703 (הקידמי) קיבל תחילה אחריות על הגיזרה הצפונית-המזרחית ויחש"מ 651 (העורפי) על הגיזרה הדרומית. לאחר מכן יצא יחש"מ 651 מהלבנון וכל הגזרה עברה לאחריות יחש"מ 703. כבישי לבנון הצרים, חסרי התשתית, תוואי השטח הקשים ומטעני הצד סיפקו לנו עבודה יום ולילה ללא הפסק. לימים, הסתבר שזו היתה הכנה טובה מאד למלחמת לבנון הראשונה ("של"ג), שבאה, כ-4 שנים מאוחר יותר.

"טנק הבאר": אחד המיקרים הזכורים, לוותיקים, שהתפרסם אז בין כולם, היה כאשר טנק שוט ירד מהכביש, בנסיעה לאחור, למה שניראה לו כ"משטח בטון", וכשחציו היה על ה"משטח", הוא קרס תחתיו. התברר שה"משטח" היה כיסוי דק לבאר, או לבור מים, רחב ועמוק (כ-8 מטר). הטנק נפל לתוכו, כשהוא עומד על הדופן האחורית שלו, בניצב לקרקע, בתוך הבאר, כשרק הקנה בולט החוצה, לכוון מעלה לשמים. הצוות שבקושי נחלץ מיהר להציב ענף עץ זית "מקומי" בתוך הקנה וכך ניראה לו "עץ השלום" - הזית, כשהוא שתול בתוך "קנה המלחמה" - ממש "מלחמה ושלום" יחדיו...

החילוץ היה "סיפור מיוחד". בתחילה הובא מהארץ, ע"ג מוביל, מנוף אדיר של סולל-בונה, מחיפה. המנוף התמקם וניסה ל"שלוף" את הטנק בהרמה, ישר למעלה מתוך הבאר, אך כבר בהתחלה, התהפך המנוף מכובד הטנק מחד והקרע המאד לא יציבה בסביבה, מאידך.

גם סיפור חילוץ המנוף והוצאתו חזרה מלבנון לארץ, הפך להיות "סיפור מעניין" בזכות עצמו. המוביל עם הטנק התהפך פעמיים בחזרתו ארצה, על הכבישים הצרים והלא יציבים של הלבנון, אך חולץ בסופו של הדבר.

את הטנק הוחלט לחלץ ע"י חפירה משני צידיו, כמו "תעלה" ברוחב של כ-10 מטר, שעומקה יגיע לתחתית הבאר, כך שהטנק יותר "לעמוד בניצב על אחוריו", באמצע החפירה, כשחרטומו כלפי מעלה.

לתוך התעלה/החפירה יוכל להיכנס בנסיעה, מצד אחד טנק החילוץ, שתחילה ימשוך את הטנק הפגוע ע"מ להפילו על השרשרות ואז לגרור אותו החוצה במעלה החפירה. מצד שני של הטנק, ב"תעלה", יוכנס טרקטור גדול וכבד, שהיה אמור לתמוך את הטנק שלא יפול ב"מכה" על המזקו"ם, מחשש לנזק, אלא יורידו לאט לאט ו"ברכות".

בסופן של הדבר, אכן כך היה, למעט "סיבוכ" אחד

באמצע המבצע. החפירה סביב הטנק, ליצירת ה"תעלה" נמשכה ברצף כ-50 שעות (שתי יממות ללא הפסקה). סגן מפקד האוגדה (36), איבד את סבלנותו והחליט לנסות "דרך אחרת". תוך כדי ויכוח והטלהטות הרוחות, שלף ה"סגן" את אקדחו וכוון אותו לעבר מפקד כח החילוץ (מ"פ מיחש"מ 703). אנשי החימוש שעמדו במקום, גילו תושייה וסולידריות עם מפקדם המאויים והרימו את נישקם לכוון ה"סגן". האמת היא שרק בנס זה ניגמר ללא יריות ואובדן. הח"מ שהייה כמובן נוכח במקום, (עם קח"ש אוג. 36) נאלצתי כמובן להתערב. ניגשתי לאט ל"סגן", נטלתי את אקדחו השלוף, הוצאתי אותו לאט ובזהירות מידי, פיזרנו את שאר ה"לוחמים" וליוונו את הסגן לריכבו. הוא היה נסער ונרגש. הצענו לו לחזור לרמה"ג, למחנה נפת, לנוח יום, להרגע ולחזור.

למחרת החלה ה"מהומה". הכוון היה מינוי ועדת חקירה מטעם הרמטכ"ל ("רפול") ואלוף הפיקוד ("יאנושי"). יצויין שככלל, היתה בשנים ההם מערכת יחסים מיוחדת בין יחש"מ 703 ואוג. 36 בכלל ועם סגן מפקד האוגדה בפרט. לכן, הכוון אליו התפתחו העניינים, "לא מצא חן בעינינו" - בלשון המעטה. עוד באותו היום, בערב, לפני שהכל יוצא משליטה, יזמנו מפגש, בו הגענו כולנו, מפקד החילוץ שאליו כוון האקדח עם "אנשיו הלוחמים" וקח"ש האוגדה והח"מ, אל לשכת סגן מפקד האוגדה ברמה"ג. ה"סגן" התנצל כמובן והחיבוקים והמילים היו מרגשים ומהלב. צריך לזכור שכולם הכירו את כולם עוד מקודם. כולם רצו לשכוח את מה שאירע וכך היה. המאורע רק חיזק את הקשר והאווירה הטובה שנוצרו בהמשך. גם הרמטכ"ל, (רפול) ידידנו, "הצטרף לאווירה" וה"חגיגה" הופסקה.

9/1978-6/1982 - : מש"א-7200, בתפקיד מפקד מפה"ר (בדרגת סא"ל).

שוב דילוג מדרג השדה לדרג הטכני, הפעם לדרג"ג, למרכז אחזקה ושיקום-7200, כמפקד מפה"ר - "המפעל להרכבת רכב", שבו הורכבו, שוקמו, תוקנו, ושודרגו הזחל"מים, הנגמ"שים (M113), משאיות, ג'פים וכד'. תפקיד "אזרחי" מובהק, כאילו נותק הקשר עם צה"ל האמיתי שבדרג השדה. במפעל, שכלל 3-ב.מ (בתי מלאכה) עבדו כ-700 אזרחים במקצועות השונים. רק סגל הפיקוד והניהול היו אנשי קבע, כ-8 קצינים ועוד מס. נגדים. המש"א, כידוע אז והיום, היה גוף בעל יכולת טכנית ופוטנציאל אדירים. הוא היה למעשה "מסוגר ומנוכר" ומרוחק מאד מיחידות השדה, אלא שכניסת קצין וותיק מדרג השדה למש"א, "שברה את המחיצות". מפקדים-ידידים וקציני חימוש מכל צה"ל באו לבקר ולהתרשם ו"קיבלו תאבון". הבקשות לסיוע, **כנהוג בצה"ל**, בעיקר של אז, התרבו והלכו. הושטנו עזרה ככל שיכולנו **והותר לנו**, (למעט פעם אחת, ב"גילגולי" השני במש"א, כמפקד המרכז, 3-שנים מאוחר יותר, שעל-כך יסופר בהמשך....) יצויין שגם האזרחים-עובדי צה"ל, שמחו ל"רוח החדשה". התפתחו יחסי גומלין של ביקורים ביחידות צה"ל וביחש"מים, ואיתם הסיוע כאמור, בכל דרך אפשרית.

6/1982-7/1983 - מפקד יחש"מ 651 (בצומת גולני)

ומבצע של"ג - "מלחמת לבנון הראשונה".

בראשית מאי-1982, (כבר 4-שנים במש"א), ביקר אותי במש"א סגן קחש"ר, דאז, **אל"מ יורם לונדון**, שהודיע לי, כי "מספיק לנוח" וכי הגיע הזמן "לחזור לצבא". כך קרה שביום-ו' (4.6.82), בצהריים, ארזתי את דברי האישיים במש"א/מפה"ר ועזבתי בפעם האחרונה, בדרכי לביתי (בקרית מוצקין). התכוננתי להתיצב ביחש"מ 651, בצומת גולני, רק ביום-א' הקרוב (6.6.82), להתחלת התפקיד. מפקד היחש"מ הקודם כבר עזב שבוע קודם לכן, לאחר שערכנו אז מסדר החלפת מפקדים ואני חזרתי לסיום במש"א. הכוונה היתה לחזור סופית ליחש"מ רק כעבור שבוע, כך שגם חפיפה לא תוכננה, אלא שהכל השתבש באותו יום-ו' כנ"ל (4.6.82), אחה"צ.

טלפון בהול לביתי, "הקפיץ" אותי למפקדת פיקוד הצפון בכנען, מקום מוכר לי היטב מהעבר. הוכנסתי לחמ"ל הפיקודי שהיה מלא מפה לפה, הבחנתי בשר הביטחון, בצמרת צה"ל והפיקוד, וקציני מטה רבים. עם כניסתי, "ננזפת" על האיחור (הרי איש לא טרח לעדכן אותי קודם...) והוצגתי כמפקד יחש"מ-651 שבא להסביר ולפרט את "פקודת היחש"מ למלחמה!!". צריך לזכור שעוד טרם הייתי כלל ביחש"מ, לא ידעתי על איזו מלחמה ובאיזה חזית מדובר!! האם בלבנון, או בגולן מול סוריה, אך עקב ה"איחור" לא הותר לי "לפרט" (למזל) ונתבקשתי רק לענות על שאלות.

השאלה הראשונה היתה של אלוף הפיקוד, **האלוף אמיר דרורי**, אותו הכרתי אישית, עוד מבלוזה, כמג"ד 13 בגולני, שנים רבות קודם לכן, והוא שאל:

"האם היחש"מ ערוך ומוכן למלחמה והאם יש הערות או בקשות מיוחדות?"

מיד וללא כל היסוס השבתי (מבלי שכאמור היה לי מושג לאן, מתי ולמה הולכים):

"היחש"מ, כמו תמיד, מוכן וערוך לכל משימה ולכל מטלה שיוטלו עליו, ובכל גיזרה בפיקוד. הכל ברור

ואין כל דרישות!!!"

אחרי הדברים האלו התיישבתי ע"י הקת"פ (אל"מ יוסי פרי) והקחתי"ר, **תא"ל רמי דותן**, שלחשו לי:

"יצאת מזה בכבוד. מחר בערב, מוצ"ש, אתה זז, במסגרת אוג. 91, של **תא"ל איציק מרדכי**, עם כח

שתרכיב, לגיזרת בירנית ובלילה תיכנסו לתוך לבנון, לכוון צור עם הכוחות הלוחמים. אתה מתפקד

בשטח כגש"ח של אוגדה 91, וכיחש"מ פיקודי בו-זמנית."

זו היתה כל הפקודה ברמה הפיקודית, שקיבלתי בלחישה בחמ"ל, לקראת יציאתו של יחש"מ 651 למלחמת שלי"ג (מלחמת לבנון הראשונה). לאחר מכן, במשך כשעתיים נוספות, קיבלתי, כמפקד השב זז עתה לפיקוד הצפון, לאחר 4-שנות נתק, מכל שאר קציני המטה, סקירת מצב ואת התכנית המבצעית של הגיזרה המערבית בלבנון, גיזרת החוף, בפיקוד אוג. 91.

רק קרוב לחצות (שבין יום-ו' לשבת), הגעתי בפעם הראשונה, במקום ביום-א' הבא (6.6.82) בבוקר כמתוכנן, למפקדת היחש"מ. חיכו לי שם הסמג"ד (רס"ן טומי) וכל הקצינים מכל הרמות. מיד הבנתי שאין להם מושג בכל מה שעומד להתרחש, הם לא תודרכו ולא קיבלו שום פקודה מקדימה מכינה, וכך, במשך כשעתיים, תוך שאני מסביר להם בקצרה את שעומד להתרחש, ובעזרת הצעות של כולם הרכבנו כח שאמור היה לצאת בשיירה לכוון בירנית באותה השבת, בשעה 16:00. דהינו עמדו לרשותנו כ-14 שעות נטו להתארגנות. על שינה, לא דיבר כבר כמובן איש. הדבר הבא היה להזעיק מביתו בקיבוץ שער הגולן את מ"פ 704 ה"חולה", רס"ן זאב אנוליק, כשרק שמע שהגעתי ליחש"מ "זינק" וחזר מיד לכשירות ולפעילות - חשובה בהמשך. למחרת, בשעה היעודה, 16:00, בדיוק, יצא הכח לדרכו, כולל נציגות של כל פלוגות היחש"מ: - פלגת טנקים, פלגת נגמ"שים, פלגת רכב, פלגת נשק וציוד יעודי. סה"כ כ-400 איש. ולמחרת, יום-א' (6.6.82) בשעה 05:00 בערך, נכנסנו לתוך לבנון, מוקדם מהמתוכנן, צמוד ובמקביל לכוחות הלוחמים. השיטה היתה כדלקמן:

- מפקד הכח, הח"מ, עם החפ"ק שלו, נע בראש, עם האזנה לרשתות האוגדה - המנהלתית והמבצעית.
  - מפקדי המשנה עם כוחותיהם, כ"א בציר שניקבע לו, נעו מאחור ובתאום.
  - קצין בדרגת רס"ן, (זאב אנוליק) עם מטה מצומצם, הושאר כחפ"ק בבירנית. חפ"ק עורפי לכה שבלבנון, ובו בזמן גם חפ"ק קידמי ליחש"מ העורפי, בצומת גולני. (צריך לזכור את אמצעי ומגבלות הקשר של אז) המבצע/המלחמה התקדמה והתפתחה בצורה מאד לא צפויה. קראנו לה אז:
- "מלחמה מאולתרת, עם מטרה מאולתרת, באוגדה מאולתרת, עם כח מאולתר, על ציר מאולתר ליעד מאולתר"**.
- בתוך יומיים הבנתי את גודל המשימה, את הערכת המצב ה"קלה", שהפכה להיות חמורה. מאידך הבנתי שבאוגדה אליה שולבתי, אין מלבד היחש"מ 651 הסדיר, אף כח לוגיסטי סדיר, שניתן לסמוך עליו. הפיזור בשטח, העומס עבודה ורמת הפגיעות לימדו אותי שאיננו ערוכים דינו. אנשי המילואים שהגיעו אלינו, היו ללא מדים וללא ארגוני כלים ובאו באוטובוסים מבלי שהוסבר להם דבר. עם אותם האוטובוסים שהביאו אותם, שלחנו אותם חזרה ליחידות האם ובהמשך הם שובצו מחדש ע"י הפיקוד, חלקם ליחש"מ העורפי. במקביל קיבלתי החלטה להכפיל את כוחותי בלבנון ע"י היחש"מ הסדיר העורפי. בתוך יום/יומיים נוספים "משכתי" אלי קדימה, מאחור, מצומת-גולני, כ-400 איש נוספים עם רכבים, ציוד וחלפים. רובם באו דרך מעבר ראש הנקרא שנפתח אז כמובן לתנועה סדירה.
- נותרו ביחש"מ, מאחור, כ-400 איש בלבד, אזרחים מבוגרים, מוגבלים (כדרכו של יחש"מ עורפי) וחיוניים לתמיכה ולהמשך התיפקוד ועוד אנשי המילואים שסופחו. כל הכח הגדול שהקמתי בלבנון היה הופך ל"משותק" לולא התמיכה הזו, המסיבית, מהעורף.

עם התקדמותנו צפונה, ולנוכח ריבוי כוחות צה"ל בגיזרה ופיזורם בלבנון, ובעצה אחת עם הפיקוד, התחלנו "להשמיט" פלגות סדנא, כך הונחה אבן הפינה ל"יחש"מ המערבי" בלבנון, שיקום כ-3-4 חודשים מאחור יותר. הראשונה, הוקמה **פלגת צור**, אחריה-במבואות העיר צידון הוקמה **פלגת הזהרני** - לימים מפקדת היחש"מ. בהמשך, במבואות העיר בירות **פלגת דמור** שאליה דילגה מפקדת היחש"מ, מאחור יותר. עם התמשכות השהייה, הוקמה **פלגת משנקא**, מזרחה לצידון, על הכביש לגיזין, שמפקדה היה **הסרן זכריה חי**, קצין חדש, צעיר ומבטיח, שקלטנו בשימחה מפיקוד מרכז, למיטב זכרוני. יתכן שהיתה בתקופה מסוימת גם **פלגה קטנה בג'יזין** עצמה, אך כבר איני בטוח בכך.

בהיותנו באוגדת אוגמ"ר, להבדיל מאוגדה אורגנית, התחלנו למלא חללים רבים לבקשת מפקדת האוגדה וכמעט שתפקדו גם כאגד תחזוקה מצומצם. עיקר תעסוקתנו היתה, בנוסף לתיקוני רכבים שהתבצעה בתוך הפלגות שהוקמו - להוציא חוליות רבות, ולמטרות שונות:

- א. לרק"מ התקוע בשטח, וצריך לזכור שבמצבים האלו ה"קניבליזציה", שבימים כתיקונם אסורה ואינה מומלצת, הרי שכאן היא חיונית והכרחית, ע"מ להשיב רק"מ לכשירות מבצעת הכי מהר שרק אפשר. החוליות האלו שעבדו בשטח, היו לא פעם מבודדות ונאלצו קודם העבודה לפרוש בשטח כח הגנה עצמי הקפי, המורכב אף הוא מבעלי מקצוע כמוהם, דבר שהגדיל את מימדי החוליות.
- ב. לפינוי צירים, שבלאו הכי היו צרים מלהכיל את נפח התנועה האדיר, ובהעדר שוליים, או שוליים רופפים, ואו תוואי שטח קשים, כל כלי, רק"מ או רכב-ב', ש"ניתקעו", היו גורמים מיד לפקק אדיר. פקקי הלבנון בתקופה הראשונה ההיא, הפכו לשם דבר וקיבלו עדיפות עליונה לפינויים.
- ג. טנקים רבים התדרדרו ו"התגלגלו" לתוך ואדיות בשטח המבותר המאפיין את דרום הלבנון. כל חילוץ כזה הפך ל"סיפור מרתק ומעניין" נעזרנו במס. טנקי חילוץ, לעיתים במקביל, ובסיוע ובשילוב של טרקטורים כבדים מסוג D-9, גם לפריצת דרכים וגם למשיכה וגם לדחיפה, או בלימה. היו מקרים מסובכים שגם הועלתה אפשרות לפוצץ את הטנק ה"פגר" במקום הימצאו, מחשש לסיכון בחילוץ. כל הצעה כזו נדחתה על-ידנו על הסף. כל הטנקים חולצו מהשטח, אף אחד לא הושאר, גם אם הלך ישר להשבתה מחוסר יכולת לתקנו גם בדרג-ג'.

לקראת סוף שנת 1982, כשהובן שצה"ל עשוי להישאר בלבנון תקופה ארוכה, הוחלט בדרג המטכ"לי והפיקודי על הערכות שונה. הוחלט על הקמת שני יחש"מים חדשים, נוספים בפיקוד, לאחזקת הכוחות בלבנון. **היחש"מ המערבי**, המוזכר לעייל, שהתמנה לו מג"ד עצמאי לכל דבר **והיחש"מ המזרחי**, שמפקדתו שכנה כמובן בגיזרה המזרחית, מדרום ל"אגם קרעון", בצומת דרכים שנקראה אז **"אדמה-30"**. ביחש"מ המזרחי היו למיטב זכרוני שתי סדנאות.

בשלב הזה יצאנו כחש"מ 651 מלבנון וחזרנו לצומת גולני, אך ה"אינרציה" של מה שהיה, נימשכה. כשם שהחלק של יחש"מ-651 שנותר בעורף, תמך בנו-בחלק שהיה בלבנון, יומית ובכל נושא, כך נמשך המצב, שיחש"מ-651 במלואו מהווה עורף ומשענת ליחש"מ המערבי בלבנון. במקביל, הועתקה השיטה גם צפונה ויחש"מ 703 הסדיר נהיה לעורף ולתמיכה ליחש"מ המזרחי בלבנון.

השנה הראשונה לשהיית צה"ל בלבנון חלפה במהרה ואיתה גם "שימחת הניצחון" מחד, ושימחת התושבים המקומיים, על שיחרור מעול ה"פת"ח", מאידך. ובנקודה זו ראוי באמת לציין כי בתחילת המלחמה, בכניסת כוחות צה"ל לראשונה לעיר צידון, נתקבלנו ע"י התושבים, שעמדו משני צידי הרחוב, בתרועות, עם פרחים וסוכריות. הם פשוט שמחו להשתחרר מעול שלטונם האכזרי של אנשי הפת"ח. הדבר הזכיר לנו קצת, לפי הסרטים (להבדיל) את תושבי פריז בכניסת כוחות בנות הברית לפריז המשוחררת מעול הכיבוש הנאצי.

סגירת "סדנא בת-גלים" המיתולוגית

ארוע נוסף שנפל בחלקי, בתקופה ההיא, (1983) היה סגירתה הסופית של הסדנא הוותיקה ביותר בצפון, בבת-גלים, וזאת במסגרת פינוי מחנות צה"ל מתוך שיטחה של העיר חיפה לטובת פינוי אדמה למגורים. המחנות מאידך, הועתקו אל מחוץ לשטח הבנוי ומוקמו בהערכות נכונה יותר כלפי החזית.

סדנא בת-גלים היתה ה"אמא" של החימוש בפיקוד צפון. כל הקצינים בפיקוד, עד אז עברו אותה בדרך זו או אחרת. היא היתה שם עוד מתקופת הבריטים. הסיפורים אודותיה הפכו ל"אגדה", לאבן פינה של מסורת החימוש בפיקוד. אחת הדמויות ה"ססגוניות" ביותר מהתקופה ההיא היה מפקדה בעבר, **רס"ן דוד שכנר**, גם הוא - ה"מיתולוגי" בצפון, שהיה בהמשך למחש"פ ולאחר מכן בתפקיד מיוחד של פיתוח אמל"ח וניקרא על כן "קצין פטנטים פיקודיים". המפורסם ביותר היה הסיפור/האגדה על טקס הקבורה הצבאית שערך המפקד-שכנר, לכלבו, בסדנא. בהתאם למעמד המרגש ערכנו ערב פרידה-מסיבה לרגל סגירת הסדנא, אליה הוזמנו כל הוותיקים.

בתמונה: בערב הפרידה החגיגית בסדנא בת גלים עם דוד שכנר העומד לצדי, כשאני מחזיק את המצבה שהיתה על קיברו של הכלב....

גם לי, כמו לכולנו אז, היה רקע אישי לסדנא הזו. עוד בטרם הגיעי אליה בינואר 1963 לתפקיד הקצונה הראשון שלי, נפל בחלקי הכבוד לשרת בה כחייל-מסגר למס. חודשים בין סיום הטירונות ותחילת הקורס המקצועי בבה"ד 20, (כמוזכר לעיל). כך שתפקיד מפקד היחש"מ, היה עבורי השלישי ביחש"מ ובבת גלים, (למרות שאז, כבר עברה מפקדת היחש"מ למחנה "שמשון" בצומת גולני).

כיום מתנוססת במקום, שכונת מגורים מפוארת, רבת קומות, כשרק שרידים מזעריים מזכירים לוותיקים מה היה שם פעם....

כעבור שנה אחת בלבד, ביחש"מ, "מגוונת" במיוחד, שוב עמדנו במסדר החלפת מפקדים ביחש"מ 651 כשאותי, כמפקד היחש"מ מחליף סא"ל אלי בן-מנחם ואני מתקדם לתפקיד הבא, למפקדת פיקוד הצפון - כמחש"פ.

7/1983-6/1985 - מחש"פ - פיקוד צפון/חימוש - פעם שלישית בפיקוד, (בכנען), בדרגת אל"מ, השנתיים כמחש"פ צפון, בתקופה ההיא, עברו רובם בתוך הלבנון. אחרי השנה הראשונה בלבנון שהיתה "רגועה" ומרובת סיורים, מבקרים ומטיילים, באו שנתיים קשות מאד, עד הנסיגה לאזור הבטחון בקיץ 1985. הטרור בלבנון התחיל להתארגן ולהרים ראש. אז נאמר שבלבנון, המורכבת מגורמים פנימיים רבים ושונים, שכולם שונאים האחד את השני, אבל כולם יחד שונאים ונלחמים בצה"ל, שהוא הגורם היחידי בלבנון המאחד אותם....

תפקיד המחש"פ מתחלק כידוע לנו לשניים, קצין מטח במפקדת הפיקוד - קצין החימוש הפיקודי, ומפקד יחידה פיקודית - היחש"מ/מים.

השנתיים ה"מיוחדות" האלו, שכולן "טבולות בבוץ הלבנוני", הטביעו את חותמם על שני מרכיבי התפקיד.

המחש"פ - כקצין מטה בפיקוד:

הסד"כ הפעיל, הפרוס במרחב הפיקוד, שהיה מורכב מיחידות סדירות ויחידות מילואים בשרות פעיל, היה גדול במיוחד, הרבה מעבר לקיים בימי שיגרה. ברמה"ג היה עיבוי מחשש לתגובה סורית וכמובן בתוך שתי הגזרות בלבנון, המערבית והמזרחית, היה מוצב סד"כ גדול, מורכב ומגוון (שריון, חי"ר, חת"מ, חה"נ, תחזוקה וכד'), המקיים שיגרת בט"ש ושיגרות נוספות, במשך 24 שעות ביממה.

ו"כדי להקשות", הרי ששתי הגזרות היו מופרדות לחלוטין ע"י הר-ברוך ("גי'אבל-ברוך") הגבוה, כך שלעבור מגיזרה לגיזרה למען הסיוע ההדדי, היה אפשרי מעשית רק במסוק מעל להר (ובמזג אויר תקין...). מעבר קרקעי היה נמשך מעל ליום, כך שהיה לא מעשי.

בתמונה: בתוך המסוק (בל-205) כשאני באמצע

ומשמאלי, (הימני בתמונה) -

הרמ"ט הפיקודי, תא"ל ספקור

ומימיני המקשא"פ אל"מ גרשון.

רק הצורך ל"בקר" אצל כולם, לסייר, לקיים פגישות מטה מקצועיות חימושיות, ואו להשתתף בפגישות הפיקודיות, יכול היה למלא את כל הזמן.

צריך לזכור, שבלבנון, הכוחות היו מתחלפים מידי מס. חודשים. צריך היה ל"קלוט כלים" שלא תמיד היו מוכרים בפיקוד הצפון (ביחש"מים - מבחינת חלפים וכ"א), לקיים הסברה, ליצור מסלולי תקשורת קבועים לפיקוד וליחשמים וכו' וכו'. כולם היו "בלחץ". הרגישות של הכוחות ה"אורחים" היתה גבוהה מאד. מפקדים בשטח, בכל הרמות, לא היססו להתלונן בפני האלוף שביקר גם הוא בכל יום בלבנון, שהמחש"פ כבר... "שבוע שלם" לא היה בביקור....

אבל בזאת לא תמה חלוקת הזמן. נציגי מקחש"ר (קחש"ר אישית ודרומה ממנו) הירבו לבקר וזה היה חיובי וחיוני, אלא שכל אחד רצה שהמחש"פ "יתלווה".... היו גם ביקורים מטכ"ליים (ר.אג"א ומטהו) שגם הם רצו שהמחש"פ "יתלווה".... **והמחש"פ אכן התלווה, ולכולם!!**

וכשמדובר ב"זמן", הרי שצריך להזכיר, כי כמעט בכל ערב (מאוחר) גם נערך דיון מטה יומי, שיגרתי, אצל האלוף או הרמ"ט בפיקוד. רק אח"כ, בא הלילה ה"שקט" לעבודת הניירת במשרד וכד', למעט הלילות בהן הוזעקנו מכל סיבה לכל מטרה, לרבות אסון צור הראשון והשני, ע"י הסדנא בצור וכן הלאה. התנועה בלבנון, בקצב הנ"ל ובפריסה הנ"ל, חייבה, או תנועה ברכב-בשיירה ממוגנת מבחינה בטחונית (מארבים, מטעני צד ו"שאר ירקות"), או, למען היעילות, בטיסה במסוק. ואכן לרשות כל קציני המטה עמדו מסוקים צמודים ללא הגבלה. גם הטיסות היומיות האלו סיפקו חוויות, החל מחיפוש מתמיד אחרי טילים ו-R.P.G. העשויים ל"התנגש" במסוק, המשך דרך "מצבי הרוח של המזג אויר" וכלה בתקלות טכניות, לרבות נחיתות חרום/אונס בשטח....

יצויין לטובה, מכל הבחינות, הקחש"ר דאז, תא"ל טוביה מרגלית, שהצטיין ב"חיפוש" אחר הטילים המעופפים באויר, כנ"ל, ושהירבה מאד לבקר בשטח ותרם לחיילים גם תרומה מורלית!! שלא היתה חשובה פחות מכל תרומה חומרית, וגם נענה לכל בקשה והעניק כל סיוע, ככל שיכול היה. אינני יודע איך הייתי עובר תקופה קשה כזו, אם לא היה כזה קחש"ר עם כזה יחס וכזו תרומה מצד הקחש"ר אישית!!! זכור לי גם יותר מפעם אחת, שהרמטכ"ל היה מזמן את כל קציני החייל הראשיים, למפקדת הפיקוד, ל"שיחת דירבון"- להתייחס ביתר רצינות לכוחות בלבנון, ולהרבות בביקורים אישיים, וזאת לנוכח תלונות המפקדים בשטח (אוגדונים ומח"טים), אך תמיד הודגש ש: "זה לא מתייחס לקחש"ר", הוא כן מרבה לבקר ולסייר, וזו היתה אכן גם האמת.

ה"שיגרה" הנ"ל, יצרה לה שיגרת משנה, לא כתובה, לא רישמית, בה חולקו המטלות ביני כמחש"פ וסגני-**סא"ל צוק עזרא**. המחש"פ, כאמור לעיל, הקדיש את מירב זמנו לנושא הלבנון, ליחידות וליחש"מים, וכמעט לא התפנה לעניני הפיקוד האורגני, העורפי, (היחידות הסדירות שלא בחזית, אוגדות המילואים, תכניות עבודה וכו' וכו') כל זה היה באחריות הסגן מחש"פ, ש"קופח מאד" לכן בביקוריו בלבנון, עד כדי כמעט שבכלל לא.

המחש"פ כמפקד יח. פיקודית:

במצב שיגרתי בפיקוד, היו תמיד שני יחשמים: 651 הגדול, העורפי, בצומת גולני, ו-703 הקטן יותר, הקדמי ברמה"ג ואצבע הגליל. בתקופת לבנון לא רק שהתווספו שני יחשמים סדירים "לא קטנים" בלבנון, אלא תוגברו גם העורפיים. סה"כ ב-4 יחשמים היו בשיא עד כ-3000 קצינים, נגדים, אזרחים וחיילים. צריך לזכור שהמחש"פ היה אז גם אחראי לנושא כ"א חי"ח הסדיר ביחידות הדרג-א'. (לא הקשלי"פ) ולכן אלוף הפיקוד (האלוף **אורי אור**) היה נוהג לקרא לי, או להציגני, **כמפקד האוגדה הסדירה הגדולה ביותר בפיקוד**. **בתמונות - ביקורים בלבנון, במפקדת היחש"מ המזרחי:**

הרמטכ"ל רא"ל משה-לוי ו"טליק",

הקחש"ר תא"ל טוביה מרגלית שהיה ממש כבן בית אצלנו.

מפקד היחש"מ סא"ל צביקה כהנא (למטה באמצע), והח"מ למעלה מימין.

הנושא העיקרי והחשוב ביותר שהעסיק אותי כמחש"פ, אז, היה איוש היחש"מים בלבנון מבחינת כמות, איכות ומגוון, בעיקר באנשי הקבע. השרות בלבנון הפך להיות בשנים השניה והשלישית בלבנון, ל"לא קלים" בלשון המעטה. העבודה היתה ארוכה ומתישה. היציאות הביתה היו מרוחקות מחד ונעשו למסוכנות בתנועה על הכבישים מאידך. (זכורה לכולנו משאית הספארי של היחש"מ המערבי, ע"י מטולה, על כל אבדותיה). היו כאלו, בהחלט לא כולם, אבל רבים, שעשו הכל להתחמק מהשרות בלבנון. ככלל, איוש יחש"מי הלבנון היה בנוי על סבב תכופ של האנשים, בעיקר נגדי הקבע, למעט שדרת העל של קצונת הפיקוד ביחש"מים. בתחילה נשא בעול הזה פיקוד הצפון לבדו, בסבבים, שמישכם היה 3-6 חודשים. השתתפו בכך נגדי וקציני דרג הביניים, מהיחש"מים העורפיים וגם מהיחש"מים וכו', אך במהרה התברר כי הפיקוד לבד לא יוכל להמשיך בקצב הנוכחי. בהתיעצות עם הקחש"ר ובאישור המטכ"ל נתקבלה החלטה שלבנון אינה רכוש פרטי של פיקוד הצפון, וכי בסבבים לאיוש יחש"מי הלבנון ישתתפו כל היחש"מים, מכל הפיקודים, מרכז, דרום והגייס. מעתה, לאחר שנקבעו התקנים והכללים, סיפק נושא זה "תעסוקה" בלתי פוסקת, לקחש"ר ולכל המחש"פים. היו לדבר הזה גם השלכות נוספות מעבר לסתם איוש תקנים. נוצרו הכרויות וחברויות בין הנגדים מכל הפיקודים. החייל עבר מבלי שהרגיש, "גיבושון" חברתי. הדבר נוצל גם לגוון התחום המקצועי, כך שובצו לצפון מכונאים של טנקים, שלא היו מוכרים בצפון (מגחים) מיחש"מי האם שלהם, וכך יכול היה קחש"ג מפק. דרום לפגוש ביחש"מ בלבנון את נגד טנקים המוכר לו מיחש"מ 653, למשל, וכן הלאה.

נושא נוסף, שהיה "כבד" אז, והפך ל"בעיה כלל צהלית", והיה למעשה משותף לשני כובעי המחש"פ, היה נושא ה"חט. כח", של הטנקים והנגמשים בלבנון.

כאמור, היו מאות כלי רק"מ סדירים בלבנון בתעסוקה בלתי פוסקת. טנקים ונגמשים. הכלים עסקו החל מתעסוקת בט"ש לאורך קווי הפסקת האש החדשים, שנמשכה כמובן ברצף, ועד ליווי שיירות וכל תנועה מנהלתית בצירי התנועה השונים.

גם תנועת המובילים צומצמה ובמקביל תוגברה התנועה "על שרשרות" לכל מטרה שהיא.

כלומר: הכלים "התרוצצו" בשטח, על שרשרות, ללא הרף, ומאידך, השילוב של "עייפות החומר האנושי" ועייפות החומרים בתוך החט. כח עצמן, גרמו לבלאי עצום. החלפת חט. כח הפכה פעולה שגרתית ו"לשיחת היום". תמיד היה מצב של כלים שעמדו בהמתנה - דבר שבא מייד לידי ביטוי בגודל הסד"כ הכשיר בגיזרה. בכל דיון מטה, בכל רמה - גדוד, חטיבה, אוגדה, פיקוד, ומטכ"ל, עלה הנושא לסדר היום. המנועיות ביחש"מים העורפיים של הפיקוד עבדו במשמרות, אך לא הספיקו לעמוד בקצב הדרישה, לא בציוד ולא בכמות הכ"א ולכן, ממש כמו בנושא הכ"א, התקבלה החלטה בדרג המטכ"ל שה"בעייה" אינה פרטית של פצ"ן, אלא כלל צהלית ולכן כל המנועיות, של כל היחש"מים, בכל הפיקודים, ישולבו במאמץ הכללי וכך אכן היה. מקחש"ר, בתאום עם פצ"ן/חימוש היתה מפיצה ת.ע חודשית ליחש"מים-650, 652 ו-653 הן לגבי חט. כח לטנקים ובעיקר לנגמשים. הנושא המשיך להעסיק את כל הדרגים, והמחש"פים ומעלה עסקו בתאום, ובביצוע ללא הרף. משאיות עם חט. כח נעו על כבישי הארץ יום ולילה, עולים עם "תקינות" ויורדות עם "בלאי".

ב"שיגרת החיים", אי אפשר גם שלא להזכיר את אסון צור-1 ואסון צור-2, שניהם סמוכים מאד לסדנאת צור.

ארוע הסיום בתפקיד הנוכחי היה נסיגת כוחות צה"ל בלבנון, מאזור ביירות והרי השוף, לרצועת הבטחון. תפקיד החימוש היה כפול, לפנות את עצמו (היו שני יחש"מים בשטח !!!), ולהיות האחרון בפינוי, כי היה עליו ללוות גם את פינוי כל היחידות ולוודא שאף כלי לא נותר בשטח. המשימה היתה גדולה, רחבה, מגוונת ומורכבת, אך הסתיימה בהצלחה, כולל מיקום ופריסה חדשים, למרות הצימצומים, של פלוגות היחש"מים. משולב בנ"ל, אירע במרץ 1985 "אסון משאית הספארי", של היחש"מ המערבי. הפיגוע היה בתנועה מנהלתית של הכוחות, כאשר רכב מקומי שחלף ע"י המשאית פוצץ את עצמו ואת המשאית. התוצאה היתה קטלנית, 12-חללים ו-14 פצועים. הפיצוץ היה לא רחוק מ"שער-עגל" וסמוך מאד, עשרות מטרים, מגדר הישוב מטולה, שהיא גם גדר הגבול במקום.

6/85-6/87: - מפקד מש"א 7200, בדרגת אל"מ.

בקיץ 1985 תמה התקופה בלבנון. לאחר 3-שנים של שהיית עומק בלבנון, נערך צה"ל ברצועת הבטחון וקציני מטה רבים בפיקוד צפון, סיימו "קדנציה" והוחל בתחלופה.

הרמטכ"ל שהכיר בקושי השרות באותן השנים בפצ"ן/לבנון, החליט גם להוקירו, כך שהיה סוג של סיכום בינו ובין אלוף הפיקוד, שלכל קצין מטה, יותאם התפקיד הבא בהתאם לרצונו, ככל הניתן והאפשר. כך נקראתי לשיחה עם האלוף אורי אור, ששאל לרצוני ולכוונתי בהמשך הדרך. הודעת לי, שאם לא ימצא לי תפקיד של אל"מ במרחב הפיקוד, אני מבקש לפרוש. התפקיד היחיד, שנותר כזה במרחב הפיקוד, אחרי תפקיד מחש"פ, (אל"מ-בחי"ח) היה כמובן רק אחד - מפקד מש"א 7200, שמדרום לחיפה.

הייתי בהחלט מודע ל"קושי" לקבל את התפקיד הזה. שוב דובר על קפיצה מדרג השדה (הדרג האירגוני) לדרג הטכני, דבר שכבר הורגלתי בו, ב"דילוגים" מדרג לדרג, אלא שהפעם היתה בכך גם חדירה ל"צמרת מקורבינו". התפקיד המכובד והנכבד הזה, מפקד מש"א, היה שמור בד"כ לצמרת "משולש הפלדה", כפי שנהגנו אז לקרא להם: מקחש"ר/הענפים הטכניים-מש"א 7100 - ומטכ"ל אג"א. חדירה של גורם זר לתפקיד הנוכחי, ושגם בא מ"הצבא" וגם לא בוגר "משולש הפלדה", היתה חידוש מענין וזעזוע למערכת. הסברתי לכן לאלוף הפיקוד שזו האפשרות התאורטית היחידה, בלבד להמשך שרותי, אך גם "הזהרתי: אותו על "שדה המוקשים" שהוא

עומד להכנס לתוכו. ולזכותו של האלוף אורי אור, כדרכו תמיד, הוא החליט מהר, טוב ונכון (לשיטתי כמובן) תשובתו היתה חדה, ברורה וקצרה :

"אתה רוצה את התפקיד, אתה תקבלו! קשה לביצוע או לא, זה ענין שלי עם הרמטכ"ל, זה הדרג העוסק בשיבוץ אל"מים בצה"ל. הטלת עלי משימה ואני אמור לבצעה, בדיוק כשם שכל משימה שהטלתי אני עלייך עד היום, בוצעה על ידך, וללא התחשבות בקושי הכרוך בכך..."

אינני יודע, אם הוא התחרט, אי פעם על החלטתו הזו, אך סופה היה כבקשתי. ההתחלה היתה קשה. כל ה"צמרת" עמדה על רגליה האחוריות בהתנגדות נימרצת. ראש אג"ג היה אז האלוף חיים ארז, שבתחילה, כנהוג בצה"ל, "נתן גב לאנשיו", אך שוב, היחיד שלא התנגד למינוי היה דווקא שוב הקחש"ר הנוכחי תא"ל טוביה מרגלית. "לאחר חילופי דברים" נקראתי לפתע, בבהילות, מתוך לבנון, לראיון אישי דחוף עם ר. אג"א. הגעתי בטיסה ישירה מתוך לבנון למטכ"ל ובהכנסי לחדרו של ר. אג"א זכורות לי בפרוש מילות הפתיחה: **"רציתי להכיר אישית, את האיש, לפני שאני מקבל החלטה אודותיו, שכל צמרת החייל, על כל קחש"ר וההקודמים וכל צמרת אג"א, מהסגן ומטה, כל-כך מתנגדים לו ואילו רק הקחש"ר הנוכחי תומך בו ואלוף הפיקוד שכל כך נילחם עבורו."**

אחרי שיחה קצרה, הוא סיכם: "הסיטואציה דווקא מאד מענינת. אני נוטה להבין ולקבל את דעת הקחש"ר הבודד, הנוכחי, ואלוף הפיקוד כמובן, ולכן אני מחליט כאן ועכשיו שהתקבלת לתפקיד." ובנוכחותי הרים טלפון לרמטכ"ל משה לוי ולאלוף אורי אור והשיבוץ סוכם סופית ורישמית. סוכם גם שאם כעבור 3-חודשים הוא יבקש ממני לעזוב מסיבות שלו, אני עוזב מייד וללא ויכוח.

בתמונה: הרמטכ"ל משה-לוי, בביקור במש"א, עם ר. אג"א האלוף חיים ארז כמובן, כשאני באמצע ביניהם.

נכנסתי לתפקיד ולמותר לציין שלא כעבור 3-חודשים ולא עד היום, לא דיברנו עוד על כך ר. אג"א ואנוכי. לעומת זאת כן דיברנו על נושא חשוב יותר אחר, היתה זו שיחה על עתיד פרויקט ה"אכזרית", שעל כך בהמשך.

בתמונה:

שוב ביקור של הרמטכ"ל משה לוי באחת הסדנאות במש"א, בשיחה עם העובדים, וניראה, כאילו שהרמטכ"ל נותר הפעם ללא ברירה....

הזמנים היו קשים אז למש"א 7200. ליין הסבת הזחל"מים לזחל"דים היה בסופו. היתה גם האטה בקליטת רכבים חדשים מחו"ל, בעיות תקציב איימו על ליין שיקום המשאיות והוחל לדבר על צימצומים. החלה ה"מלחמה על חיי המש"א". סם החיים לכך היה יכול להיות ליין חדש שייספק עבודה לשנים הבאות, וכניסה למשימות חדשות שלא עסקו בהן עד אז.

ר. אג"א - האלוף מנחם עינן בביקורו במש"א

ר. אג"א - האלוף חיים ארז בביקורו במש"א

ראשית, כמפקד יחש"מ ראשון (ואחרון) בצה"ל, שנעשה מפקד מש"א, שכנעתי את ר. אגא וקחש"ר כמובן, שיש ל"עזור" ליחש"מים הסדירים בנטל הטיפול-ג', לסד"כ הגדול והמורחב, של הנגמ"שים הסדירים בצה"ל, ביציאה מלבנון ובהתארגנות למערך החדש, לרבות אירגון הימ"חים. מאידך הצעתי לייעל את שיקום הנגמ"שים הפגועים שהיה אז מסורבל וארוך. אלפי שעות הושקעו בנגמ"ש אחד פגוע, בשיקומו, בעוד שאני סברתי שניתן בקריטריונים שונים לבצע זאת במחצית השעות ואף פחות, ולא פחות טוב. התוצאה היתה מדהימה. דבר שלא נראה במש"א מיום היווסדו. מאות נגמ"שים סדירים, מאובקים ומזוודים על ציוותיהם הגיעו למש"א לטיפול-ג'.

בתחילה דווקא ועד העובדים התנגד, נשמעה הטענה: "הוא הורס לנו את המש"א, הוא הופך אותו ליחש"מ"מ... אך במהרה, ובסיוע מועצת פועלי חיפה, גווע גם הקול הזה, לאחר שהובן שדווקא זה לא הורס, אלא מחייה את המש"א. לא רק היחש"מים נשמו לרווחה, אלא גם היחידות הסדירות בדרג-א'.

בתמונה: עם יו"ר אירגון עובדי צה"ל אריה יבין ומזכיר ועד העובדים במש"א - פישל.

היחש"מים, כידוע, הקפידו הקפדה יתרה, ובצדק רב מבחינתם, על ביצוע תיקוני דרג-א' בעת כניסת הנגמ"שים לטיפול ואילו במש"א, גילו האזרחים הוותיקים "רוחב לב", בגישתם האבהית לחיילים הסדירים, למכונאים ולאנשי הצוות. שוב נוצרו הכרויות מענינות, שוב נערכו ביקורים הדדיים, כפי שקרה בתפקידי הקודם במש"א, בהיותי מפקד מפה"ר כ-6-5) שנים קודם לכן, אך הפעם ביתר שאת. התרומה המורלית ההדדית ותחושת הגאווה של האזרחים הוותיקים במש"א התערבבה בזו של הצעירים מרמה"ג ומהנגב. ובדרך אגב, יש לומר, שלא קל היה לשנות את דרך החשיבה של האזרחים הוותיקים ולבצע מעבר מעבודת שיקום, הנבחנת ע"י בוחנים חיצוניים של יח. בחינה, לעבודה ברוח יחש"מ ועם בחינה ואחריות עצמית, ללא הגב של יח. בחינה ומקחש"ר.

ובענין זה, זכורה ה"אפיזודה" הבאה. הגיעה למש"א, לליין קליטה וזיווד, כמות גדולה מאד של "גיפים אמריקאים", חדשים לחלוטין מהיצרן בארה"ב. הכוונה היתה לזווד, למתקן, לצבוע, לתת מספר-צ' ולשלוח למצלי"ח לניפוק לצה"ל. כמובן שיש גם לערוך בדיקה מכנית של המערכות ובדיקה בטיחותית של הגה ובלמים בעיקר, אך לא זו היתה המטרה העיקרית של הליין. הלחץ מאג"א על סיוס היה רב, אלא שיציאת הגיפים התמהמהה... בבדיקה שערכתי, התלוננו המפקדים על ריבוי "רגיקטים" של בוחני מקחש"ר והשקעת המון עבודת תיקונים טכניים בגיפים החדשים מהיצרן.... לצערי, מצאתי הצדקה בטענות, אך גם שיחות עם מפקדי יח. בחינה לא הביאו לשינוי הרצוי וגם לא בקשתי להגדיר את אופי המשימה ברוח שונה. בליית בררה החלטתי לבצע "תרגיל", "סודי", אישי, בו היו שותפים מעט מאד שותפי סוד. נילקח גיפ שזה עתה סיים את הבחינה האחרונה (הוא היה אז, למיטב זכרוני לאחר 7-בחינות) וקיבל "כושר-אפס". הגיפ "הופשט" ולפני צביעתו הסופית, הוחזר לתחילת הליין כגיפ חדש בכניסה לליין. למיטב זכרוני, אז בבחינה הראשונית, הוא זכה ללמעלה מ-100 "רגיקטים".... את ההמשך לא צריך לתאר. המהומה היתה עצומה. מפקד יח. בחינה לקח את זה "אישית", ההתמרמרות בין הבוחנים היתה גדולה וכמעט שפרץ סכסוך. הסוף היה שהגדרת המשימה שונתה, עם ההקלות הנדרשות, והקצב הוגבר והליין הסתיים בשלום.

במקביל לקליטת הנגמ"שים הסדירים, כאמור לעיל, נישמעה מידי פעם הדעה, האם יש צורך לשנות את ההחלטה, הבילתי רשמית, אך ה"טבעית, של אז", שאת ליין יצור נגמשי ה"אכזרית", שעמד בפתח, יש לייעל למש"א-7200, במקום למש"א 7100. ברור היה שהחלטה כזו תזרים למש"א 7200 תקציבים, תקנים וכד', או במילים אחרות - "רוח חיים" לשנים הבאות.

בסמוך למועד הקובע, הוזמנתי אישית וגם יזמתי, לפגישה עם ר. אגא בנושא הנדון. ישבנו שנינו לבד כ-3 שעות, בהן "מייצג" ר. אגא (האלוף חיים אריז) את הדעה הרווחת, ובשאלו אותי: "תסביר לי למה כולם, ממקחש"ר ומאג"א, טועים כשהחליטו על מקום הייצור המתאים ב-7100, כשלדבריהם 7200 כלל אינו ערוך ומסוגל למשימה כזו? ואילו "רק אתה" צודק, בטענה ש-7200 לא רק שעדיף, אלא גם יעשה זאת טוב יותר." על כך השבתי, בין השאר בקיצור: "זו לא הפעם הראשונה שאני לבד נגד כל צמרת מקחש"ר ואג"א....". וכשם שאז הם טעו ואתה החלטת נכון, הרי שגם הפעם הם טועים." ברור שזה לא היה הנימוק היחיד, אך ייתכן שהיתה לכך השפעה כבדה על המחליט. בו במקום הוא החליט ואמר לי: "7200 יקבל את המשימה על אחריותך האישית" ושוב הוזהרתי בפני כישלון אפשרי.... אך ההחלטה אינה לפירסום עדיין", הוא הוסיף. כעבור יומיים נערך, אצל ר. אגא, דיון רב משתתפים, בנושא הזה, עם כ-30 משתתפים, מכל הרמות המיצגות, ובו הביעו כולם את דעתם הנחרצת בנושא - בעד-7100 כמובן, וכשהגיע, תורי לדבר, כאחרון הנוכחים, הודיע ר. אג"א: "סיימנו את הסבב, שמענו את כולם, רציתי לתת לכם את ההזדמנות להתבטא, ואת דיברי מפקד מש"א 7200, לא נישמע כאן עכשיו, היות שאני שמעתי אותם כבר לפני מספר ימים וכבר אז החלטתי כי האכזרית תופנה למש"א 7200. וזה סופי"

היה שקט ותדהמה ובוה קויים, הלכה למעשה, הפסוק האומר
 ש: "90% מהדיונים הם טקס להחלטה שנתקבלה עוד לפני כן."
 ואכן הליין הוקם כידוע ב-7200. ההתארגנות לכך עוד היתה בזמני וגם את ה"פילוט" עוד כמעט, הספקתי
 להריץ בטרם פיניתי את מקומי למפקד חדש, אל"מ לזי - ידידי הטוב, בוגר "משולש הפלדה" כנהוג, שבבואו
 למש"א 7200 ביטא את העובדה ש-"אם האכזרית לא הלכה ל-7100, הרי ש-7100 בא לאכזרית".

ולפני שאני עוזב את 7200 ופורש מהצבא, אני חייב "הסבר" להערה אחת, שהוזכרה בעמוד-9, שבשני תפקידי
 במש"א נוצרו קשרים רבים עם יחידות רבות והגשנו סיוע רב ככל שניתן היה, וככל שהותר לנו, למעט פעם
 אחת ואכן היתה אחת כזו, ובכוון מאד לא צפוי.

ערכנו ביקור, כל קציני המש"א, בגלי צה"ל ביפו. קיבל את פנינו וליווה אותנו בכל העת מפקד גלי צה"ל דאז,
נחמן שי. בין השאר גם הוא למד על תפקידנו ויעודנו וכעבור מס. ימים גם ערך ביקור גומלין עם אנשיו ואז
 סיפר על "חלום" שיש לו, אך הוא נואש מלהגשימו מהעדר תקציב. הוא סיפר לי על מצוקת הרכבים
 והשדרנים בביצוע שידורים מהשטח ועל חוסר היכולת שלו לקיים ימי שידור מהעדר תנאים נאותים. החלום
 היה על יצור "**אולפן שידור נייד**". אולפן כזה כידוע בנוי משני חלקים עיקריים, האחד - חדר אטום לשדרנים,
 עם הריהוט המתאים - שולחן, מיקרופונים, אינטרקום וכד' והשני - חדר טכנאי, גם הוא עם כל הצידוד
 המתאים, לניגון, לדיבור, לקישור ולוויסוט ועוד ועוד, כאשר ביניהם חלון זכוכית גדול לקשר עין. ובמקרה
 הנדון, של אולפן נייד, גם חלון זכוכית גדול, נוסף, מתא השדרנים, הניבט לעבר הקהל עם יכולת שיתופו
 בשידור בארועים מיוחדים. הוא סיפר לי שהדבר כרוך בתקציב רב מאד ושאין לו סיכוי לכך.
 החלטתי לקיים עם עצמי ועם חלק מבכירי מס. בדיקות וכעבור מס. ימים בישרתי לו שאנחנו נגשים לו את
 חלומנו וניבנה לגלי צה"ל אולפן נייד כ"שי, לשי" נחמן.

היה במש"א ב.מ-דגמים (שבסמוך לו הוקם הליין אכזרית) ובתוכו ניבנה, ע"ג משאית סמיטריילר האולפן
 הנייד לגל"צ, שלימים קיבל את השם "**האולפנוע" של גל"צ**. המוצר היה מדהים, כשגל"צ סיפקו את כל
 הציוד היעודי, ושלחו את הטכנאים שלהם להרכבתו. הבנייה התנהלה בשקט ובאיטיות וב"סודיות", בעיקר
 כלפי... מטכ"ל/אג"א שיכול היה לשבש את המשימה. לקראת יום העצמאות 1987, למיטב זיכרוני, החלטנו,
 שי נחמן והח"מ, שה"אולפנוע" ייחשף וייצא ל"סבב הופעות ושידורים" ממטולה עד אילת. החשש כמובן היה
 שמייד תישאל במטכ"ל/אג"א השאלה: "מהיכן ואיך צץ לו הדבר הזה לפתע, מי מימן ובכלל איך זה קרה?"
 אני אישית כבר הייתי מוכן לקחת אחריות אישית ולספוג את המהלומה, אלא שאז קרה מה שבד"כ קורה,
 כולם ברכו על המוגמר ועל היופי ועל ההצלחה ואיש לא שאל מה זה ומניין זה בא.... כנראה שכל אחד חשב
 שהשני אישר זאת. אף אחד לא תאר לעצמו שדבר כזה יכול להבנות במרכז צה"ל ב"החבא" וכנראה שכל אחד
 "התבייש" שהוא היחיד שלא שמע ולא ידע על כך. ממש מקרה "תעלת בלאומילך" ואם איני טועה הרי שכאן,
 בכתב ובהודאה הזו, מתפרסם בגלוי הסיפור הזה לראשונה.

בתחילת שנת 1987 פנה אלי היו"ר של מפעלי המלט בנשר. **תא"ל מיל. מנחם (מנ) אבירם** והציע לי לפרוש
 מצה"ל ולקבל לניהול את מפעל המלט נשר בנשר הידוע בשמו "**נשר-חיפה**" (יש בארץ עוד שניים, נשר רמלה
 ונשר הר-טוב). הודעתי והודיתי לו, אך גם הסברתי לו שתפקיד מפקד מש"א הוא לפחות ל-4 שנים כדי להספיק
 לתרום משהו ולכן אין סיכוי שאקום ואעזוב אחרי שנתיים בלבד, מה גם שזה עתה חתמתי על שרות של
 שנתיים נוספות ואין לי כוונה להגיש התפטרות. הוא לא השתכנע והמשיך ללחוץ, עד שלפתע, מי שעשה לו
 את העבודה היה דווקא **ר. אגא החדש, דאז, האלוף מנחם עינן**.

באחד הערבים, באמצע חודש פבר. 1987, בשעה 20:00, צילצל הטלפון במשרדי במש"א 7200, כשבקצה השני-
 רלי"ש ר. אג"א שהזמין אותי "לקפוץ" לכמה דקות ל-ר. אג"א. הסברתי לו שאנחנו, גם ר. אג"א, שהיה בלבנון
 מפקד אוג. 62, וגם אני שהייתי מחש"פ, כבר לא בלבנון וגם לא בפצ"ן, ושאני בכלל במקרה בשעה כזו עוד
 בעבודה במש"א, ושאיני רואה כל סיבה לקריאה בהולה כזו, בערב המאוחר הגולש לתוך הלילה, לנסוע הלוך
 וחזור חיפה-ת"א, אך הוא התעקש ואמר ש-ל-ר. אג"א יש משהו חשוב ודחוף להודיע לי עוד היום. בלית בררה
 נעתרתי וכעבור שעה כבר ישבתי אצל ר. אג"א בלישכה. הוא התנצל על השעה, אך אמר שזה עתה חזר מדיון
 שיבוצים אצל הרמטכ"ל ומאחר שיש סיכום סופי וחיובי עבורי, ומאחר שלמחרת מוקדם בבוקר הוא יוצא
 לארה"ב לשבועיים, הוא החליט לקרא לי באותו הערב. והוא פתח בהודעה:

"אני שמח לבשר לך, שהיום סוכם אצל הרמטכ"ל, **שבוע 8-6 חודשים תקודם לדרגת תא"ל באחד משני**
התפקידים הבאים: קחש"ר, או ראש חטיבת תכנון באג"א, כשיש לך את הזכות לבחור מה אתה מעדיף.
ולצורך כך אתה מסיים כבר עכשיו באופן מיידי את תפקידך כמפקד המש"א ותעבור באופן זמני למס.
חודשים, עד הקידום, להיות מפקד מצל"ח 6800." - סוף ההודעה !

האמת, שנותרתי המום, בשביל זה להזעיק אותי בלילה מחיפה לת"א ?? ויותר מכך, אף פעם אחת קודם לכן
 לא דיברתי עם ר. אג"א על אפשרות קידומי והמשך תפקידי בצבא. מן הראוי היה, לדעתי, לפחות, שלפני שהוא
 מעלה את שמי בדיון שיבוצים אצל הרמטכ"ל, שיקיים איתי התייעצות לשמיעת דעתי בנושא. לקידום - ככלל-
 לא היתה לי התנגדות עקרונית, אך המשמעות היתה, בגיל 44, לחזור למסלול, שבו אני משרת באזור ת"א,
 בתפקיד בכיר, הגורר בד"כ שעות עבודה רבות לתוך הערבים וכד', ולהמשיך להתגורר בחיפה, שפרושו או
 להשאר למס. לילות במלון בת"א, או להתרוץ כל יום כ-4 שעות!! על הכבישים (של אז), הלוך וחזור. לכן,

לי באופן אישי, היה ברור שתפקידי במש"א בחיפה הוא האחרון לשרותי ומהווה בהחלט סיום נאות והכנה לחיים האזרחיים. אין לכן כל פלא שהופתעתי מאד מההודעה, וברוח זו גם הודעתי במקום ל-ר. אג"א, שאני מאד מודה לו, אך איני יכול לקבל את הסיכום ואני גם חש ניפגע על כך שמקבלים החלטות חשובות לחיי מבלי להיוועץ עימי תחילה. יתרה מכך, אם צה"ל חושב שאני יכול לסיים היום את תפקידי במש"א 7200, אחרי שנתיים בלבד, ולא רואים בכך "בגידה" בערכים ובמערכת, הרי שאת החלק הזה בלבד של הודעתו אני מוכן לקבל, דהיינו שאני מסיים במייד את תפקידי במש"א, אלא שלא למען הקידום הצבאי, אלא למען עתיד המשך חיי הפרטיים במסלול האזרחי, דהיינו: הודעתי לו על כוונתי להשתחרר בתוך חודש מאותו היום, סופי! הפעם הוא נידהם. התפתחה שיחה מעניינת. הוא טען שרצה להפתיע אותי לטובה ואכן הוא הפתיע... הוא טען שאם אתעקש להשתחרר אזי **אני סולל את דרכו של אל"מ צביקה אורן יחידי לתפקיד הקחש"ר, השבתי לו במקום, שאני מאחל לו הרבה הצלחה**.

בתמונה: עם צביקה אורן ש"סללתי את דרכו" לקחש"ר....

הוא ניסה קו נוסף, שאני עדיין חתום לשנתיים נוספות ולכן איני יכול להשתחרר, ועל כך השבתי לו, חד ברור וקצר:

"אני, אל"מ, מפקד בתי מלאכה של עובדים אזרחיים, בימי רגיעה ושלוש, על גבולה המערבי של מדינת ישראל, על שפת הים, סמוך לחיפה, מול "חוף דדו"..., מתפטר משרותי הצבאי !! וזאת להבדיל מאל"מ אחר, מפקד חטיבת שריון סדירה, באמצע מלחמה, בשטח אויב, בפאתי בירות, שהתפטר לנוכח פני האויב והתפטרותו התקבלה !!!"

(הכוונה היתה כמובן לאל"מ אלי גבע, שזכור היה אז היטב, כ-5 שנים בלבד קודם לכן, על התפטרותו מסיבות מצפון עקרוניות, בעיר ביירות, למען השמירה על חיי חייליו).

ר. אג"א הבין את הנחרצות בדברי ודחה את ההחלטה עד לשובו מארה"ב, כעבור שבועיים, תוך שהוא מותיר בידי את ההחלטה האם לחזור בי ולקבל את סיכום הרמטכ"ל, או להתעקש ולהשתחרר. זכורות לי היטב מילותיו האחרונות באותו ערב: "הרבה אל"מים הודיעו לי שיפרשו אם לא יקודמו, אתה הראשון המודיע לי על פרישה בגלל החלטה על קידום, ובכלל אתה הקצין הראשון שיוכל לטעון בעתיד שהוא הגיע לדרגת תא"ל ופרש בדרגת אל"מ...". זכור לי שכבר למחרת בבוקר, הודעתי ליו"ר נשר - מנחם (מן) אבירם כי אני מקבל את הצעתו ומתכוון להתיצב לתפקיד מנהל המפעל "נשר" בהקדם. סופו של דבר, שכעבור כ-3 חודשים יצאתי לחופשת שחרור, לאחר שהמש"א, על פרויקט האכזרית, נותר בידיו הנאמנות של אל"מ לזי.

בתמונה:

באחד המפגשים "התקופתיים" שנערכו במש"א 7200, כשעוד היה קיים בזכות עצמו:

עומדים משמאל לימין:

אל"מ מנחם גבע (קודמי)

אל"מ לזי (מחליפי)

סא"ל צבי ויינברג-הוותיק מכולנו

והח"מ, אל"מ יהודה

כיהנתי כמנהל מפעל המלט נשר כ-15 שנים, בהצלחה מירבית, עד ש"ניקלע לקשיים", עקב צימצום העלייה מרוסיה ומאז אני עובד עם זוגתי במשרדה הפרטי, ובאושר רב, ובתפקידים מגוונים, החל מה"פקיד הראשי" ועד היותי ה"נהג מרוצים" שלה, כלומר כשאני נוהג - שנינו מרוצים... מעולם לא התחרטתי על החלטתי לוותר על הצעת הקידום ועל פרישתי המיידית ותמיד אני מלא תודה לכל מפקדי חברי ופקודי על כ-28 שנות שרות צבאי מגוונות מקצועיות ומרתקות. מעולם לא עשיתי יום מילואים אחד. סרבתי לכל תפקיד שהוצע לי, במסלול הפיקוד (בצפון) ואו החיילי. דעתי היתה (ועדיין), שיצאתי מהדלת הקידמית, לאחר 28 שנים מרתקות, בכל החזיתות מסיני עד לבנון, שלא על מנת לחזור בדלת האחורית לשיגרה אפורה. הבטחתי שללא כל קשר, אהיה תמיד מוכן להתיצב ולעזור בשעת הצורך, דבר שלא קרה לשמחתי עד היום. לא היו צריכים אותי!!